

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Пісна Альона Борисівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ
ПОТЕНЦІАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Студентки 2 курсу _____ А. Б. Пісної

Групи Ф.м-71а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ А. Б. Пісна

Керівник: старший викладач, к.е.н. _____ А. Г. Бухтіарова

Суми – 2018 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	9
1 Теоретичні основи управління фінансовим потенціалом підприємства.....	12
1.1 Поняття та основні методичні підходи до управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу.....	12
1.2 Оцінка стану сільськогосподарських підприємств України.....	20
2 Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства ТОВ «Райз-Схід» за 2013-2017 роки.....	24
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарського стану ТОВ «Райз-Схід».....	24
2.2 Комплексна оцінка фінансового стану ТОВ «Райз-Схід»	30
2.3 SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Райз-Схід».....	37
3 Напрями удосконалення механізму управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу.....	41
3.1 Оцінка ефективності використання фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід».....	41
3.2 Науково-методичний підхід управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу.....	46
Висновки.....	52
Список використаних джерел.....	56
Додаток А Систематизація наукових підходів щодо трактування поняття «фінансовий потенціал».....	64

Додаток Б	Річна фінансова звітність підприємства ТОВ «Райз-Схід» за період 2013-2017 рр.....	65
Додаток В	Звіт про фінансовий стан підприємства ТОВ «Райз-Схід» за період 2013-2017 рр.....	66
Додаток Г	Показники фінансового стану ТОВ «Райз-Схід» за 2013-2017 рр.....	69
Додаток Д	Ранжування фінансових показників і розрахунків вагових коефіцієнтів за правилом Фішберна.....	71
Додаток Е	Нормалізація значень фінансових показників за еталонним значенням.....	74
Додаток Є	Проміжні розрахунки параметрів лінійної регресії.....	77
Додаток Ж	SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Райз-Схід».....	78

ВСТУП

В умовах ринку, що характеризується різними попитом та пропозицією, цінами на товари і фактори виробництва, конкуренцією та іншими макроекономічними та мікроекономічними показниками, важливим для економіки є стабільна робота підприємств. Аграрна промисловість є однією із основних пріоритетних напрямків розвитку України, адже її розвиток сприяє підвищенню добробуту населення, зміцненню економічної та продовольчої безпеки країни, зростанню експортного потенціалу. Водночас сільськогосподарський сектор виробництва – є одним із найбільш ризикових секторів економіки, адже дія біологічних, природних та економічних чинників має великий вплив на його розвиток.

Глобалізаційні процеси, що відбуваються у світі, потребують вдосконалення методики управління фінансово-господарською діяльністю. Це обумовлює необхідність застосування системного підходу до оптимального використання фінансового потенціалу підприємства.

Сьогодні для оцінювання потенційних можливостей господарської діяльності більшість підприємств застосовують лише стандартні методики оцінювання фінансового стану, які ґрунтуються на розрахунку різних коефіцієнтів. Тому, виникає проблема пошуку таких методів оцінювання фінансового потенціалу підприємства, котрі дозволять виявити найбільш істотні питання (вузькі місця) у виробничо-господарській та фінансовій діяльності підприємства.

Синергетика як наука вивчає системи, для яких характерно самоорганізація, відкритість та нелінійність. Застосування синергетичного підходу до управління фінансовим потенціалом підприємства дасть змогу розпізнати, ввести в дію і постійно підтримувати тенденції до самоорганізації, що є важливим на сьогоднішній день у діяльності підприємства.

Не зважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених питанням управління фінансовим потенціалом підприємства, до сих пір не розроблено теоретико-практичний інструментарій, який передбачав би вирішення проблеми формування стратегії розвитку підприємства в контексті синергетичного підходу. Тому вирішення даного питання є актуальним на сьогоднішній день.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на основі синергетичного підходу.

Реалізація мети дослідження обумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити сутність фінансового потенціалу та розглянути основні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства на засадах синергетичного підходу;

- дослідити науково-методичні підходи до оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств;

- провести оцінку діяльності та фінансово-господарського стану сільськогосподарських підприємств України;

- розглянути загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ТОВ «Райз-Схід»;

- здійснити оцінку ефективності використання фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід»;

- провести SWOT-аналіз діяльності підприємства;

- розробити напрями удосконалення механізму управління фінансовим потенціалом підприємства на засадах синергетичного підходу;

- визначити шляхи покращення діяльності підприємства на основі реалізації фінансового потенціалу.

Об'єктом дослідження є фінансові відносини, що виникають у процесі управління фінансовим потенціалом підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти аналізу ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства на засадах синергетичного підходу.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи дослідження: метод аналізу та синтезу (при розгляді сутності фінансового потенціалу підприємства та основних підходів до управління фінансовим потенціалом на засадах синергетичного підходу); статистичний метод (при дослідженні фінансових показників діяльності ТОВ «Райз-Схід»); табличний та графічний метод; методи логічного узагальнення.

Інформаційною базою дослідження виступили підручники, навчальні посібники, електронні ресурси, статистичні дані, роботи вітчизняних та зарубіжних авторів, а також звітність ТОВ «Райз-Схід» за 2013-2017 роки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці моделі, яка визначає вплив інтегрального показника фінансового потенціалу на прибуток підприємства, і механізму управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу та розвитку практичних рекомендацій щодо його реалізації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані у кваліфікаційній роботі наукові ідеї, методичні підходи та пропозиції можуть використовуватися для розв'язання актуальних проблем управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств в контексті синергетичного підходу.

Основні положення і результати досліджень викладені в тезах доповідей та статті, а також планується їх впровадження в роботі підприємства ТОВ «Райз-Схід».

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та основні методичні підходи до управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу

Базовою і необхідною умовою економічного зростання, прагнення до якого притаманне всім без винятку суб'єктам економічних відносин, є зростання обсягів фінансового потенціалу. Саме тому, стратегія розвитку підприємства має формуватися на основі забезпечення умов ефективного управління фінансовим потенціалом, адже він відіграє визначальну роль у підтримці стабільності економіки. Вирішення завдань стратегічного управління потребує визнання вагомості ролі фінансового потенціалу в процесах економічного розвитку підприємства, адже недосконала політика формування і контролю за його використанням значно обмежує розвиток підприємства. Щоб оцінити вагомість фінансового потенціалу, розробити механізм ефективного управління ним, необхідно насамперед з'ясувати суть даного поняття.

Перш ніж розкрити значення «фінансового потенціалу» підприємства, необхідно спочатку визначити сутність поняття «потенціал».

Термін «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*» – прихована можливість, здатність, сила, яка може проявлятися за певних умов [1]. У Великому тлумачному словнику української мови «потенціал» подано як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил, що можуть бути використані у певній сфері, галузі, ділянці; запас чого-небудь, резерв; приховані здатності, сили якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов [2]. Отже, термін «потенціал» доцільно використовувати з точки зору інтегрованих можливостей підприємства у фінансовій сфері.

Кожне підприємство має адекватно оцінювати рівень власних можливостей та наявних ресурсів для забезпечення власної нормальної роботи. Забезпечення ефективної діяльності підприємства та підвищення його конкурентоспроможності стали першочерговими задачами керівництва підприємства. Таким чином, фінансовий потенціал являє собою потужний елемент оперативного та стратегічного впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства. А, на сьогоднішній день, фінансовий потенціал вважається ще й одним із факторів, що визначає успішність діяльності підприємства, адже саме від нього залежить рівень конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства [3].

У своїх роботах сутність поняття «фінансовий потенціал» досліджували провідні вітчизняні та закордонні дослідники, серед яких: І. Г. Брітченко, В. В. Ковальов, Н. М. Давиденко, Н. С. Барабаш, А. С. Назаренко, О. О. Маслиган, Ю. І. Булатов, Е. А. Ісаєв, Ю. О. Путятин, Л. А. Мачкур, І. Т. Балабанова, О. М. Волкова, А. І. Даниленко, В. В. Ковальова та інші [4, 5, 6, 7, 8]. Такі автори як А. С. Назаренко, О. О. Маслиган, Ю. І. Булатова та Е. А. Ісаєв під фінансовим потенціалом розуміють сукупність всіх фінансових ресурсів підприємства, які під керівництвом суб'єктів економічних відносин на мікрорівні у визначений проміжок часу, залучаються у господарську діяльність підприємства з метою досягнення певного позитивного результату на підприємстві та в майбутньому при правильному управлінні фінансовими ресурсами дають змогу досягти соціально-економічного розвитку [9].

У свою чергу, В. Г. Бикова, І. Г. Брітченко трактують дане поняття як витратну складову, тобто фінансовий потенціал у їхньому розумінні виступає як сукупність ресурсів, що можуть бути використанні у формі витрат підприємства, або для фінансування майбутньої діяльності чи певних стратегічних напрямків розвитку підприємства [10].

Таким чином, виходячи із вище наведеного аналізу, можна сформулювати власне визначення фінансового потенціалу.

Отже, фінансовий потенціал підприємства – це сукупність фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства і використовується ним для забезпечення роботи суб'єкта господарювання та відображають реальні, а також потенційні можливості підприємства. З іншого боку, управління – це процес, що передбачає діяльність групи людей направлених на досягнення загальної мети за допомогою сукупності заходів та прийомів.

Здійснений аналіз визначень дає змогу дійти висновку, що під управлінням фінансовим потенціалом підприємства доцільно розглядати процес розробки фінансової стратегії управління, що забезпечує підготовку, оцінку і реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства, ґрунтується на використанні механізмів та інструментів фінансового менеджменту.

Отже, дослідивши сутність понять «фінансовий потенціал» та «управління фінансовим потенціалом», необхідно зупинитися на визначенні терміну «синергія», а також з'ясувати сутність синергетичного підходу.

В економічній літературі можна зустріти безліч трактувань поняття «синергетики»: як концепції, як ефекту виникнення кооперативної поведінки в системі, як методології дослідження широкого аспекту явищ і процесів, як наукової сфери тощо. Синергетика – це новий міждисциплінарний науковий напрям, який вивчає закономірності виникнення, формування і розвитку систем, для яких є характерними самоорганізованість та відсутність стану рівноваги. Нерівновага дає змогу здійснити вільний вибір варіанта подальшого розвитку з цілого спектра можливих напрямків [11, 12]. Якщо рівноважний стан є необхідною умовою для стаціонарного існування економічних систем, то нерівноважний стан являє собою момент переходу до якісно нового стану, в якому економічна система може здобути більш високий рівень організації та продуктивності.

Самоорганізаційні процеси формування нових ефективних структур в системі виникають тоді, коли вона втрачає свою функціональну стійкість.

З позиції синергетики неефективне управління системою полягає у нав'язуванні системи поведінки, що є їй не характерним [13].

Згідно з синергетичним підходом більш ефективно є «м'яке» управління – таке управління, яке змінює систему зсередини за рахунок незначних, але належних впливів. Головна мета такого управління «підштовхнути систему» до власних сприятливих шляхів розвитку.

Таким чином, сутність синергетичного підходу до ефективного управління системою полягає в тому, що він орієнтований не на зовнішні властивості, не на цілі та сподівання суб'єкта управлінської діяльності, а на внутрішні властивості системи, її власні закони еволюції та самоорганізації. При цьому увага приділяється погодженості управлінського впливу із власними тенденціями системи [14].

Кожному сільськогосподарському підприємству необхідно сформулювати такий механізм управління фінансовим потенціалом, який дозволить би вчасно реагувати на вплив несприятливих чинників та забезпечити їх усунення.

Зазначимо, що проблема пошуку шляхів удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства як у науковому, так і у науково-методичному аспекті багатогранна, тому вимагає комплексного та системно-цільового підходу її дослідження та вирішення. При цьому, відповідно до методології наукових досліджень, основну увагу необхідно зосередити на розробці методів формування механізму управління фінансовим потенціалом підприємства [10, 15].

Для визначення етапів механізму управління фінансовим потенціалом підприємства необхідно зв'язувати зміст самого поняття «механізм». У економічному контексті з позиції системного аналізу механізм розглядається як «сукупність цілеспрямованих впливів організаційно-економічного характеру на організацію як відкриту соціально-економічну систему чи на процес з метою підвищення ефективності процесу (системи) або досягнення певного результату» [11, 16, 17].

Структура механізму управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства забезпечує ефективність функціонування економічного механізму та виконання його функціональних завдань. У свою чергу, механізм управління фінансовим потенціалом підприємства складається із заходів, що проводяться відповідно до суб'єкта господарювання, включаючи вплив зовнішніх та внутрішніх факторів. Комплекс заходів передбачає собою певні види дій, послідовність виконання яких чітко дотримується. Заходи формуються відповідно до поставленої мети та завдань.

Авторська концепція управління фінансовим потенціалом підприємства представлена на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Схема механізму управління фінансовим потенціалом сільськогосподарським підприємством [12, 18, 13, 19, 20]

Кожен захід, що включається до комплексного управління фінансовим потенціалом підприємства має ціль, яка характерна даному етапу управління. Так, на етапі прогнозування, формування фінансового потенціалу здійснюється з ціллю довгострокового розвитку та ефективного використання фінансового потенціалу підприємства. Проте, на цьому етапі передбачено вирішення проблеми, яка полягає у недостатньому рівні та темпах розвитку фінансового потенціалу, неоптимальній структурі джерел фінансових ресурсів.

При успішному складанні плану використання фінансового потенціалу підприємства здійснюється діагностика та оцінка, використання та розвитку фінансового потенціалу, визначаються ключові чинники впливу. Цей захід передбачає формування ресурсного, організаційного та інформаційного забезпечення розвитку елементів фінансового потенціалу. Моніторинг реалізації механізму управління фінансовим потенціалом є останнім етапом, на якому здійснюються аналіз реалізації поставлених цілей та визначаються можливості відхилень показників діяльності підприємства.

Таким чином, механізм управління фінансовим потенціалом підприємства є системою, що забезпечує взаємодію діагностики, регулювання та моніторингу показників, що характеризують фінансовий стан сільськогосподарського підприємства (абсолютний, нормальний, кризовий) та дають можливість підвищити ефективність управління фінансовим потенціалом підприємства.

Отже, фінансовий потенціал сільськогосподарського підприємства визначається як результат нагромаджених у попередніх періодах системою сукупних властивостей, які зумовлюють можливість її до функціонування та розвитку, а також сприяють створенню конкурентоспроможного та інвестиційно привабливого підприємства на ринку.

Управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу передбачає процес розробки

фінансової стратегії управління, що забезпечує реалізацію мети та цілей за допомогою інструментів та механізмів управлінського впливу, які діють на систему, враховуючи її ознаки, особливості функціонування та власні тенденції. У свою чергу, механізм управління фінансовим потенціалом складається із чотирьох етапів: планування, організація, використання і контролінг фінансового потенціалу та аналіз результатів управління фінансовим потенціалом. Всі етапи управління пов'язані між собою структурно-логічній зв'язком.

Дослідження фінансового потенціалу не обмежується лише оцінкою фінансового стану підприємства.

Вчені в наукових працях використовують різні підходи та методи визначення рівня фінансового потенціалу на підприємстві. Так, перша група науковців для оцінки фінансового потенціалу підприємства використовує інтегральний показник. Даний показник вони розраховують, зважаючи на наявність часткових показників, які необхідно звести до одного загального.

За Л. В. Пельтеком фінансовий потенціал підприємств можна розрахувати за допомогою наступної формули 1.1:

$$\Phi P_{\text{PiO}} = AB \times TP_{\text{OC}} + P_{\text{б}} + ЗВФ \times TPВФ \quad (1.1)$$

де ΦP_{PiO} – фінансовий потенціал підприємств і організацій, зареєстрованих на території регіону;

AB – амортизаційні відрахування;

TP_{OC} – темп зміни основних засобів підприємств і організацій;

$P_{\text{б}}$ – балансовий прибуток підприємств і організацій;

$ЗВФ$ – засоби позабюджетних фондів;

$TPВФ$ – темп зміни засобів позабюджетних фондів [21]

Оцінку фінансового потенціалу за інтегральним показником можна провести на основі показників фінансового стану, здійснюючи їх ранжування за правилом Фішберна та нормалізацію за еталонним значенням.

Третій підхід ґрунтується на експрес-оцінці фінансового потенціалу підприємства, яка включає три етапи:

а) визначення рівнів фінансового потенціалу і їх характеристики.

Приклад визначення рівнів фінансового потенціалу підприємства наведений у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Характеристика рівнів фінансового потенціалу [22]

Рівень фінансового потенціалу (ФП)	Коротка характеристика
Високий рівень ФП	Діяльність підприємств прибуткова. Фінансове становище стабільне.
Середній рівень ФП	Діяльність підприємств прибуткова, однак фінансова стабільність багато в чому залежить від змін, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі.
Низький рівень ФП	Підприємство фінансового нестабільне.

б) оцінка фінансового потенціалу за фінансовими показниками. На даному етапі пропонується провести експрес-аналіз основних показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. На основі розрахованих фінансових показників зводиться крива фінансового потенціалу, на якій можна відслідкувати негативні та позитивні сторони діяльності підприємства.

в) оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм можливості залучення додаткового капіталу [23, 16].

Даний підхід оцінки фінансового потенціалу використовує у своїх наукових працях Н. В. Касьянова [21].

За П. А. Стецюком, фінансовий потенціал підприємства визначається п'ятьма групами показників, пов'язаних із процесами формування, розміщенням та використанням фінансових ресурсів, що характеризують: наявність, структуру та забезпеченість фінансовими ресурсами; структуру джерел формування фінансових ресурсів; пропорційність між фінансовими

ресурсами (окремими їх елементами) та джерелами формування; грошові потоки підприємства; результативність (ефективність) використання фінансових ресурсів [17, 24].

Вище наведені підходи використовуються з метою діагностики фінансового потенціалу підприємств, що обумовлює важливість подальшого використання та впровадження даної методики для сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх особливостей діяльності.

Таким чином, фінансовий потенціал підприємства можна аналізувати та оцінювати, використовуючи зведені значення показників фінансової, збутової та виробничої діяльності підприємства, інтегрального показника та за допомогою експрес-оцінки фінансового потенціалу.

Фінансовий потенціал варто необхідно розрахувати, враховуючи значення в цілому по галузі. Таким чином необхідно проаналізувати ситуацію, що склалася за останні п'ять років в аграрній галузі країни.

1.2 Оцінка стану сільськогосподарських підприємств України

На сьогоднішній день ринок сільськогосподарської продукції є одним із таких, що забезпечує Україну фінансовими ресурсами. Вирощуванням сільськогосподарських культур займається третина підприємств країни. Даний сегмент ринку задовольняє населення країни робочими місцями, наповнює державну казну коштами та зміцнює економіку. Вже багато років економіка України знаходиться у кризовому становищі. Тому, пріоритетним завданням для неї є забезпечення сталого та активного розвитку агропромислового комплексу, який зміг би скласти конкуренцію на світовому ринку сільськогосподарської продукції.

Продукція агропромислового комплексу займає відносно невелику частку у ВВП України (у 2017 році – 12,3 %) [25]. Негативний вплив на

сільське господарство здійснює постійна плинність кадрів, яка є характерною для даного сектору економіки.

Необхідно проаналізувати сучасний стан сільськогосподарських підприємств, виявити негативні його сторони та удосконалити методи оцінки фінансового потенціалу на прикладі сільськогосподарського підприємства Полтавської області.

У таблиці 1.2 представлено основні індекси сільськогосподарської продукції Полтавської області за останні роки.

Таблиця 1.2 – Індекси сільськогосподарської продукції Полтавської області за 2013-2017 роки [26]

Рік	Сільськогосподарські підприємства			Домашні господарства		
	Продукція с/г	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва	Продукція с/г	Продукція рослинництва	Продукція тваринництва
2013	127,0	130,4	115,5	107,6	110,3	101,3
2014	93,0	90,7	101,9	104,2	105,3	101,6
2015	110,1	113,0	100,1	102,6	105,2	96,2
2016	106,4	107,1	103,7	97,7	97,3	99,0
2017	78,4	74,4	94,4	92,6	30,0	99,9

Отже, індекс сільськогосподарської продукції як сільськогосподарських підприємств, так і домашніх господарств за 2013-2017 роки свідчить про скорочення обсягів виробництва. У сільськогосподарських підприємствах та у домашніх господарствах він знизився на 48,6 % та 15 % відповідно. Виробництво продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств порівняно з 2016 роком зменшилося і у 2017 році становило 74,4 %. У 2016 році індекс продукції рослинництва становив 107,1 %, що свідчить про те, що порівняно з 2015 роком обсяги виробництва сільськогосподарської продукції дещо зросли. У свою чергу, виробництво продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області знизилося. У 2017 році порівняно з 2016 індекс продукції тваринництва зменшився на 5,4 %, і становив 94,4 %. У 2013 році даний індекс становив 115,5 %.

Індекс сільськогосподарської продукції у домашніх господарствах скоротився і у 2017 році склав 92,6 %.

У наступних періодах виробництво сільськогосподарської продукції скорочувалося, про що свідчить зменшення індексів у 2014-2017 роках. У 2017 році даний індекс у домашніх господарствах становив 30,0 %, що означає зменшення виробництва рослинних культур більше ніж у двічі порівняно з 2016 роком.

По продукції тваринництва спостерігається інша ситуація, так у 2016 році та 2017 році її обсяги не на багато відрізняються, тому індекс сільськогосподарської продукції за два роки становив 99,0 % та 99,9 % відповідно. У 2017 році виготовлено на 0,9 % більше продукції тваринництва.

Отже, проаналізувавши дані, можна стверджувати, що виробництво сільськогосподарської продукції у Полтавській області за останні 5 років зменшилося. Причиною цього є неурожайність впродовж аналізованого періоду, а також нездатність керівництва правильно виконувати управлінські рішення.

Розглянувши індекси сільськогосподарської продукції, необхідно дослідити обсяги виробництва зернових культур за останні п'ять років. Обсяги наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Виробництво зернових та зернобобових культур у Полтавській області за 2013-2017 роки [26]

Рік	Культури зернові та зернобобові (у початково оприбуткованій вазі)	
	тис. ц.	у % до попереднього року
2013	56395,7	154,7
2014	48215,4	85,5
2015	53632,3	111,2
2016	57830,7	107,8
2017	42413,8	73,3

Аналіз даних таблиці 1.3 показав зменшення обсягу виробництва зернових та зернобобових культур на 13981,9 тис. ц. за весь період. У відсотковому значенні дане зменшення становить 73,3 % у 2017 році

відповідно до 2016 року. Найбільше відхилення обсягів зернових та зернобобових культур спостерігається у 2013 році (на 154,7 %). В останньому році зменшилися обсяги зернових та зернобобових у 26,7 %.

Аналіз статистичних даних по фінансових результатах діяльності підприємств України може охарактеризувати господарські, економічні та управлінські аспекти діяльності господарюючих суб'єктів. Зокрема, стан фінансового потенціалу впливає на формування прибутку або збитку підприємства.

За даними таблиці 1.4 можна дослідити прибутковість та збитковість діяльності сільськогосподарських підприємств України.

Таблиця 1.4 – Фінансовий результат сільськогосподарських, лісових та рибних підприємств України за 2013-2017 роки [26]

Рік	Фінансовий результат, млн. грн.	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
2013	14984,5	79,8	26356,3	20,2	11371,8
2014	21481,3	84,1	51982,4	15,9	30501,1
2015	102849,1	88,4	128592,3	11,6	25743,2
2016	90613,2	87,7	103459,8	12,3	12846,6
2017	79061,9	86,1	92526,9	13,9	13465,0

Проаналізувавши таблицю 1.4, можна стверджувати, що відсоток прибуткових підприємств більший, ніж відсоток збиткових і за 2013-2017 роки кількість перших збільшилася. Прибуток рентабельних підприємств за 2017 рік становив 92526,9 млн. грн., що менше ніж у 2016 та 2015 роках на 10932,9 та 36065,4 млн. грн. У 2013 році прибуток становив 26 356,3 млн. грн., що на 661706 млн. грн. більше ніж у 2017 році.

Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що за п'ять років підприємства сільськогосподарської галузі працювали ефективно та отримували прибутки. Позитивні фінансові результати аграрних компаній України вказують на процвітання даної галузі в економіці країни.

На сьогоднішній день науковці у своїх роботах використовують методи оцінки фінансового потенціалу, що ґрунтуються на оцінці з використанням значень показників по галузі, на обчисленні інтегрального показника фінансового потенціалу та експрес-оцінці, що дозволяє визначити підприємство привабливим для інвестицій.

Аграрна промисловість забезпечує країну ресурсами та поповнює державну казну, тому необхідно вдосконалювати механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств, включаючи принципи синергії. У наступному розділі проаналізуємо фінансовий стан конкретного підприємства, оцінимо його фінансовий потенціал для вдосконалення діяльності за допомогою впровадження нової методики.

2 ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «РАЙЗ-СХІД» ЗА 2013-2017 РОКИ

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарського стану ТОВ «Райз-Схід»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Райз-Схід» є юридичною особою із новим найменуванням. Першою назвою даного товариства було Товариство з обмеженою відповідальністю «Млинівський комплекс».

У 2001 році юридична адреса підприємства змінилася. Розташоване тепер воно в районному центрі м. Лохвиця, вулиця Аеродромна, будинок 1/1, що на Полтавщині. Господарство знаходиться переважно в агрокліматичній зоні, де переважають чорноземи. 23 червня 2017 року підприємство на Загальних зборах акціонерів включили до групи підприємств провідної аграрної компанії Ukrlandfarming PLC.

Основними культурами, що вирощуються на полях ТОВ «Райз-Схід» є: цукровий буряк, озима пшениця.

Підприємство займається:

- вирощуванням зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- розведенням великої рогатої худоби молочних порід;
- розведенням іншої великої рогатої худоби та буйволів;
- виробництвом м'яса, цукру, олії, хліба та хлібобулочних виробів;
- оптовою торгівлею живих тварин, зерном тощо;
- змішаним сільським господарством [27].

Статутний капітал ТОВ «Райз-Схід» становить 364498620 грн. на підприємстві працює 3986 чоловік станом на 2017 рік. Дивідендна політика підприємства полягає у виплаті суми дивідендів акціонерам відповідно до встановленого коефіцієнта виплати дивідендів.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Райз-Схід» має 12 регіональних управлінь у 22 областях України, два з яких знаходяться на Полтавщині: Північно-Східне, що базується у Зінькові, та Східне – у Лохвиці. Ці два управління працюють у 9 районах області, обробляють загалом 130 тисяч гектарів землі й утримують 25 тисяч голів великої рогатої худоби.

Як провідний експерт галузі, ТОВ «Райз-Схід» оперативно відповідає на вимоги ринку, розширює асортимент продукції, збільшує обсяги виробництва. Постійно інвестуються кошти в нові технології, удосконалення виробництва та розвиток персоналу.

Для визначення та оцінки фінансового потенціалу підприємства необхідно здійснити фінансовий аналіз вибраного суб'єкта господарювання, який включає розрахунок коефіцієнтів, що характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства та відображають наявність, розміщення та ефективність використання фінансового потенціалу. Для розрахунків фінансових показників у додатках Б та В наведена фінансова звітність ТОВ «Райз-Схід».

Даний аналіз передбачає аналіз майнового стану, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності та аналіз рентабельності.

Розрахунок коефіцієнтів фінансового стану наведений у додатку Г.

Аналізуючи таблицю Г.1 можна стверджувати, що показник фондомісткості у 2017 році становив 0,16, що на 0,13 менше ніж у 2013 році. Фондомісткість характеризує потребу підприємства у основних виробничих фондах для виготовлення одиниці продукції. Фондовіддача за 2013-2017 роки зросла на 2,82 і у 2017 році становила 6,31. Зменшення показника фондомісткості та збільшення значення фондівіддачі, говорить про збільшення застосування основних фондів на підприємстві. Рівень фондоозброєності показує, яка частина вартості основних виробничих фондів припадає на 1 робітника. За даними підприємства на 1 робітника припадає

212,57 грн. основних засобів у 2017 році. Зменшення коефіцієнта фондоозброєності на фоні скорочення кількості працівників за аналізований період (у 2013 році – 4403 чол., у 2014 році – 3986 чол., у 2015 році – 4346 чол., у 2016 році та 2017 році – 3756 чол.) говорить, що менша чисельність працівників обслуговує меншу вартість основних засобів, іншими словами, відбулося скорочення штату.

На досліджуваному підприємстві рівень зношеності основних засобів становить 0,39. За весь аналізований період даний показник збільшився, проте є менше 0,5 (нормативного значення). Найбільш застріле обладнання по підприємству було у 2016 році, адже коефіцієнт зносу становив 0,49. Можна зробити висновок, що на ТОВ «Райз-Схід» погіршився стан основних фондів за останні три роки.

Коефіцієнт оновлення основних засобів говорить про інтенсивність введення в дію нових основних засобів. Можна спостерігати, що цей показник суттєвих не зазнав змін, тому нові основні фонди не були введені в експлуатацію, а був проведений косметичний ремонт обладнання. Коефіцієнт вибуття основних засобів за аналізований період збільшується це говорить про те, що деяка частина основних засобів, що були введені на початок звітнього періоду вибула на кінець через знос. Цей показник у 2017 році становив 0,40, що є на 0,40 більше, ніж у 2013 році.

Ліквідність характеризує здатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями у короткі терміни. Підприємство вважається ліквідним, якщо обсяги зобов'язань підприємства відповідають обсягам його активів, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань. Основне завдання аналізу ліквідності виявити ефективність управління грошима, що надходять на підприємство, а також здатність керівництва розпоряджатися наявними коштами для забезпечення сталої роботи підприємства.

Коефіцієнт покриття вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними

активами. На ТОВ «Райз-Схід» поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються в повній мірі.

За 2013 та 2014 роки значення коефіцієнта швидкої ліквідності відповідало нормативному, що свідчило про здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. Проте у 2015, 2016 та 2017 роках значення даного показника зменшилося (0,3), що говорить про не достатню кількість високоліквідних активів на ТОВ «Райз-Схід» та занадто велику суму поточних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що дуже мала частка короткострокових зобов'язань може бути за необхідності погашена негайно за рахунок наявних грошових коштів. Тобто підприємство має малі обсяги грошових коштів, щоб розрахуватися негайно з великими зобов'язаннями. Чистий оборотний капітал за аналізований період має додатне значення і за період збільшився.

Для ефективного аналізу ліквідності підприємства необхідно здійснити аналіз фінансової стійкості, який дасть змогу встановити ступінь забезпеченості підприємства оборотними активами, ефективності формування виробничих запасів та визначення оптимального рівня заборгованості.

Коефіцієнт автономії характеризує незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. З таблиці Г.1 видно, що впродовж 2013-2017 років ТОВ «Райз-Схід» самостійно фінансує свою діяльність, проте йому не вистачає зовсім малої частки, щоб повністю фінансування відбувалося за власні кошти.

Коефіцієнт фінансування повинен бути менше одиниці. За проведеними розрахунками видно, що лише на початку періоду підприємство не потребувало позикових коштів. У наступних періодах коефіцієнт фінансування є більше нормативного значення і спостерігається в динаміці збільшення, що означає зростання частки позикових коштів і втрату фінансової незалежності підприємства.

Здатність компанії залишитися платоспроможною у майбутньому періоді визначає коефіцієнт фінансової стійкості. За аналізований період значення даного показника зменшилося на 0,23 і становило у 2017 році 0,78. За 2013-2017 роки значення показника коливалося у межах 1,01 – 0,75. Високе значення показника говорить про гарні перспективи розвитку компанії.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами у 2017 році становив 0,46 – частка власних оборотних коштів у сумі оборотних активів підприємства. За аналізований період значення показника є більше 0,1 (нормативне значення), що позитивно характеризує роботу підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу є додатним за 2013-2017 роки та відповідає нормативному значенню, що свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів та частини оборотних. Коефіцієнт покриття інвестицій по ТОВ «Райз-Схід» є близьким до одиниці, що говорить про можливий ризик вкладення інвестицій у компанію. Проте західна практика вважає нормальним значенням цього показника 90 %. Значення інших показників за аналізований період входить у нормативні межі, тому можна зробити висновок, що ТОВ «Райз-Схід» є фінансово стійким підприємством.

По показникам ділової активності можна стверджувати, що ТОВ «Райз-Схід» має проблеми із обсягами активів. Коефіцієнт оборотності активів демонструє ефективність використання активів компанії. Значення показника говорить про те, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів. Порівняно з 2013 роком на кінець аналізованого періоду коефіцієнт зменшився на 0,1 і становив 0,28. Якщо показник недостатньо високий, то необхідно оптимізувати суми активів (наприклад, вжити заходів по поверненню дебіторської заборгованості). Тривалість одного обороту активів збільшується за період, що є негативним для підприємства.

Отримані дані показують, що ефективність використання оборотних активів підприємства «Райз-Схід» знижується. Якщо в 2013 році на кожен гривню оборотних активів продано товарів і послуг на суму 0,44 гривні, то в 2017 році – тільки на 0,31 гривні.

Тривалість одного обороту оборотних активів збільшується і в 2017 році становив 1177 днів. У динаміці значення даного показника збільшується, що є негативним для підприємства.

Коефіцієнт оборотності основних засобів за 2013-2017 роки збільшився, і на кінець періоду склав 6,31, що на 2,82 більше, ніж на початку періоду. Дані значення входять у межі нормативу. Постійне збільшення оборотності говорить про те, що відбувається стабільне вдосконалення політики управління запасами. Коефіцієнт оборотності власного капіталу не зазнав суттєвих змін за період, проте значення коефіцієнта є низькими. Також підприємству необхідно провести заходи оптимізації суми активів. Це можна досягати, якщо продати частину не завантажених необоротних активів.

Рентабельність діяльності підприємства є ключовим в аналізі фінансового стану підприємства, адже вона показує чи отримує прибутки підприємство. Аналіз рентабельності підприємства можна здійснити на основі головних коефіцієнтів, що характеризують прибутковість суб'єкта господарювання: коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності власного капіталу, коефіцієнт рентабельності діяльності.

З таблиці Г.1 видно, що підприємство «Райз-Схід» є прибутковим. Суми виручки від реалізації продукції досить для того, щоб покрити витрати на виробництво, а також утворити прибуток, а не збиток. Проте показники рентабельності у динаміці зменшилися, що потребує прийняття заходів керівництва з управління прибутку підприємства.

Фінансовий аналіз будь-якого підприємства доцільно здійснювати, враховуючи вид діяльності суб'єкта господарювання. У таблиці 2.1 наведена

оцінка ефективності діяльності підприємства з урахуванням сільськогосподарської специфіки діяльності.

Таблиця 2.1 – Оцінка ефективності діяльності підприємства з урахуванням сільськогосподарської специфіки діяльності [19, 28]

Коефіцієнт оборотності активів	Коефіцієнт рентабельності діяльності	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Оцінка з урахуванням галузевої специфіки
Низьке значення	Середнє значення	Середнє значення	Задовільно для підприємств сільського господарства
Коефіцієнт оборотності активів	Коефіцієнт рентабельності діяльності	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Оцінка з урахуванням галузевої специфіки
0,28	0,004	0,62	Незадовільно для підприємств сільського господарства

З таблиці 2.1 видно, що фінансова ситуація, що склалася у ТОВ «Райз-Схід» є незадовільною для сільськогосподарського підприємства, тому необхідно приймати заходи для її покращення.

Таким чином, провівши фінансовий аналіз ТОВ «Райз-Схід» можна зробити такі висновки:

- рівень майнового стану підприємства є середній, адже існує ризик зношеності основних фондів, так як давно не було проведено повного оновлення обладнання, лише часткове;

- підприємство є ліквідним, тобто таким, що вчасно може розраховуватися із своїми зобов'язаннями. Велику кількість активів на підприємстві необхідно скорочувати;

- аналіз фінансової стійкості виявив незалежність від зовнішніх джерел фінансування суб'єкта господарювання; підприємство розраховується із кредиторами майже за власні кошти;

- є низка проблем із обсягами активів. Необхідно керівництву підприємства провести заходи із оптимізації суми активів;

- ТОВ «Райз-Схід» є прибутковим підприємством. Збиток був отриманий лише у 2014 році.

2.2 Комплексна оцінка фінансового стану ТОВ «Райз-Схід»

Надалі необхідно здійснити комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «Райз-Схід». Він дасть змогу оцінити наявний фінансовий потенціал підприємства, виявити слабкі та сильні сторони, що дасть змогу у подальшому зрозуміти, що саме потребує глибинної оцінки та застосування економічних моделей для вдосконалення діяльності.

Діяльність підприємства характеризується сукупністю показників, які ієрархічно пов'язані між собою [29, 30]. На нижньому рівні ієрархії знаходяться прості показники, які вимірюються, розраховуються в абсолютному (відносному) вираженні. Комплексна оцінка характеризує результати діяльності підприємства в цілому [31, 32, 33].

Школьник І.О. виділяє чотири етапи комплексної оцінки діяльності підприємства. На першому етапі необхідно визначити об'єкт аналізу (ТОВ «Райз-Схід»), мету та завдання (покращення фінансового потенціалу об'єкта дослідження), напрямки аналізу (аналіз фінансового стану ТОВ «Райз-Схід»). Другий етап передбачає проведення первинної обробки, узагальнення та консолідація вхідної фінансової інформації. На третьому етапі необхідно вибрати методику та конкретні методи аналізу та консолідації результатів. Та останній, четвертий етап передбачає визначення структури та порядку формування цільового інтегрального показника [22].

Для проведення ранжування показників необхідно правильно призначити ранг кожному фінансовому показнику. Ранг визначається на основі принципу: вище значення рангу («1») присвоюється такому показнику, який є найбільш важливим із групи (наприклад, ранг коефіцієнта автономії дорівнюватиме 1, адже він є найважливішим у групі фінансової стійкості).

Визначення рангу показника у групі (ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність і т. д.) наведено в додатку Д в таблиці Д.1.

Наступним етапом оцінки фінансового потенціалу є визначення вагових коефіцієнтів показників у межах окремих агрегованих показників.

Для цього скористаємося формулою Фішберна [34], яка застосовується для визначення рівень значущості показників на основі їхнього ранжування. Фішберн зазначає, що якщо систему показників упорядкувати за ступенем зниження їх значущості, то значущість i -го показника (a_i) слід визначати наступним чином:

$$a_i = \frac{2(N - n + 1)}{N(N + 1)} \quad (2.1)$$

де a_i – ваговий коефіцієнт i -го показника сукупності;

N – кількість показників сукупності;

I – порядковий номер (ранг) показника сукупності.

Результати ранжування первинних та агрегованих показників представлені в додатку Д в таблиці Д.2.

Порівняння розрахункових показників із еталонними є наступним кроком комплексної оцінки підприємства. За допомогою порівняння можна виявити відхилення фактичних даних від ринкових еталонних.

В якості еталонного приймається найкращий інтегральний показник блоку фінансово-економічних характеристик, який був досягнутий підприємством за аналізований період, тобто:

$$I_{e_j} = \max_{j=1}^n = I_{ij} \quad (2.2)$$

де I_{e_j} – еталонне значення інтегрального показника за j -тою групою;

$\max_{j=1}^n$ – максимальне значення інтегрального показника за j -тою групою;

- n – кількість років в аналітичному періоді;
 j – кількість груп фінансово-економічних показників.

При формуванні ознакового простору (множини індикаторів) важливо забезпечити інформаційну односпрямованість показників. З цією метою показники поділяють на стимулятори та дестимулятори. Зв'язок між інтегральною оцінкою та показником-стимулятором прямий, між нею та показником-дестимулятором – обернений [24, 36, 37].

Нормовані значення фінансових показників повинні бути в діапазоні [0;1]. Формули для визначення нормалізованих значень мають наступний вигляд:

$$\text{для показників – стимуляторів: } k_{ij} = \frac{x_{iy}}{\max(x_y)} \quad (2.3)$$

$$\text{для показників – дестимуляторів: } k_{ij} = \frac{\max(x_y)}{x_{iy}} \quad (2.3)$$

де Y – номер показника;

I – номер об'єкту.

На основі вхідних даних, що наведені в додатку Е, таблиця Е.1, проведемо процедуру нормування показників за еталонними значеннями. Результати розрахунків зведено в табл. Е.2 в додатку Е.

На основі значень нормалізованих первинних показників та відповідних їм вагових коефіцієнтів розрахуємо агреговані показники та інтегральний показник фінансового потенціалу. Результати розрахунку представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Агреговані та інтегральний показник ефективності фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід»

Показники	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Агрегований показник майнового стану	0,39	0,67	0,54	0,63	0,66
Агрегований показник ліквідності	0,82	0,68	0,65	0,67	0,76

Агрегований показник фінансової стійкості	1,42	1,72	1,38	1,13	1,13
Агрегований показник ділової активності	0,56	0,56	0,99	0,91	0,55
Агреговані показники рентабельності діяльності	0,93	0,10	0,39	0,32	0,10
Інтегральний показник	0,93	0,91	0,94	0,84	0,73

Таким чином, виходячи з проведених розрахунків, відображених в таблиці 2.2 можна спостерігати більш-менш полого лінію на графіку. Тобто значення інтегрального показника за 2013-2017 роки суттєво не змінилося, хоча і спостерігаються тенденція до спаду в кінці періоду.

Найбільше значення інтегрального показника було у 2015 році – 0,94. Таке значення характеризує задовільний стан роботи ТОВ «Райз-Схід». Передумова виникнення такої ситуація є висока рентабельність порівняно з іншими періодами та високий рівень ділової активності. Найбільш оптимальне співвідношення необоротних та оборотних активів було на підприємстві для введення господарсько-виробничої діяльності. Дивлячись на отриманий збиток у попередньому періоді, у поточному періоді підприємство отримало прибуток.

У 2013 подібна ситуація спостерігається на підприємстві, адже значення інтегрального показника дорівнює значенню інтегрального показника у 2015 році. У 2014 році внаслідок сформованого збитку на підприємстві, внаслідок зменшення запасів, збільшення короткострокових кредитів у банках, збільшення величини кредиторської заборгованості, а також формування на підприємстві величини інших поточних зобов'язань на фоні збитку та великого обсягу витрат, фінансовий стан ТОВ «Райз-Схід» погіршився. На що і вказує інтегральний показник комплексної оцінки, що становив у 2014 році 0,91.

Для більш наочного зображення отриманих результатів виразимо значення інтегрального показника ефективності фінансового потенціалу у відсотках та графічно представимо у вигляді кривої лінії і відобразимо на рисунку 2.1.

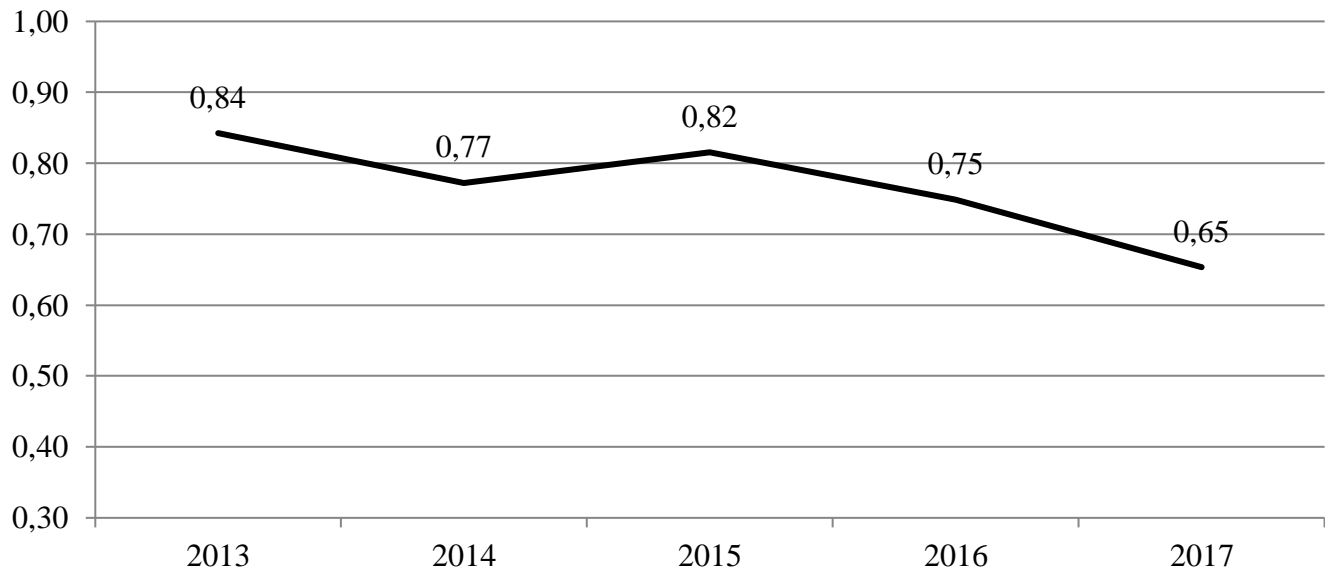

Рисунок 2.1 – Динаміка інтегрального показника фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід» у 2013-2017 рр., %

У 2016 та 2017 роках спостерігається зменшення показника. Причиною цього є великий обсяг залучених коштів. Поточні зобов'язання не забезпечуються оборотними активами. Сума таких позичених коштів утворилася на підприємстві внаслідок того, що підприємство не отримало коштів від операцій із внутрішніми розрахунками. Прибуток підприємства скоротився за два останні періоди. Обсяг вкладених коштів інвесторами у діяльність підприємства також скоротився.

Загальну результативність діяльності підприємства визначає прибуток. За допомогою нього формуються виплати дивідендів акціонерам, він є джерелом інвестиційних ресурсів підприємства, саме тому чистий прибуток має безпосередній зв'язок із фінансовим потенціалом підприємства.

За допомогою економетричних досліджень розробимо модель залежності інтегрального показника фінансового потенціалу від прибутку. З метою оцінки залежності результативного показника (y) від впливу змінного показника (x) розробимо регресійну функцію, за допомогою якої буде оцінено значущість факторного показника та його вплив на результативний.

Функція рівняння регресії має наступний вигляд:

$$y = a \times x + b \quad (2.5)$$

За допомогою економетричних досліджень на основі значень інтегрального показника та обсягу прибутку за 2013-2017 роки побудуємо графік залежності прибутку від інтегрального показника і відобразимо на рисунку 2.2.

Для визначення параметрів a та b рівняння регресії застосовуються наступні формули:

$$a = \bar{y} - b \times \bar{x} \quad (2.6)$$

$$b = \frac{\overline{y \times x} - \bar{y} \times \bar{x}}{\overline{x^2} - \bar{x}^2} \quad (2.7)$$

де x – інтегральний показник фінансового потенціалу;

y – прибуток.

Для розрахунку параметрів a та b лінійної регресії необхідно провести допоміжні обчислення, які наведені в таблиці Є.1 в додатку Є. На основі формул 2.6 та 2.7 обчислимо значення параметрів a та b . Рівняння регресії після проведених розрахунків набуде наступного вигляду:

$$Y = 8995392 \times x - 6247285 \quad (2.8)$$

Із отриманого рівняння можна стверджувати, що залежність між дослідженими показниками є прямою, тобто із збільшенням інтегрального показника фінансового потенціалу на 1 обсяг чистого прибутку збільшується на 8995392 грн. Коефіцієнт детермінації показує ступінь впливу змінної та результативний показник. За отриманими розрахунками значення коефіцієнта детермінації (R^2) становитиме 0,8894. Він вказує, що ступінь впливу інтегрального показника на прибуток становитиме 88,94 %.

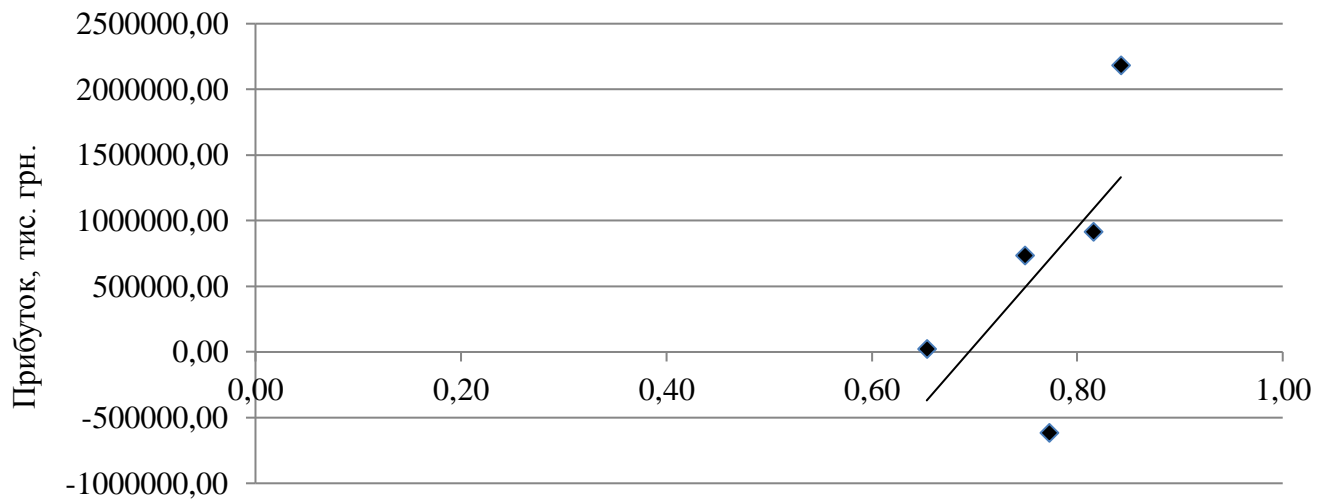

Рисунок 2.2 – Графік залежності чистого прибутку від інтегрального показника фінансового потенціалу підприємства

Отже, результатами комплексної оцінки фінансового потенціалу є визначення значень інтегральних показників в динаміці за 2013-2017 роки ТОВ «Райз-Схід» на основі проведеного ранжування за правилом Фішберна та здійснення нормалізації показників фінансового стану.

Отримані значення інтегрального показника вказали на наявні проблеми підприємства, які можуть бути вирішені за рахунок нарощування суми інвестицій.

Розроблена модель показує, що прибуток та фінансовий потенціал мають пряму залежність один з одним. Необхідно провести SWOT-аналіз ТОВ «Райз-Схід» для виявлення сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз підприємству.

2.3 SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Райз-Схід»

Завдяки SWOT-матриці можна встановити зв'язок між сильними й слабкими сторонами ТОВ «Райз-Схід», що наведено у таблиці Є.1 додатку Є.

Із наведеного SWOT-аналізу підприємства ТОВ «Райз-Схід», сильними сторонами є постійний попит на дану продукцію у населення. Рослинництво та тваринництво – галузь, яка процвітає в нашій країні, адже Україна має

родючі землі та безкінечні ресурси. У підрозділі є породи тварин (абердин-ангуський і шарове), яких не має на ринку в межах Полтавської області.

Керівництво підприємства використовує гнучку цінову політику, яка вдало відповідає умовам, що диктує постійно мінливий ринок. Маркетинговим завданням підприємства є встановлення такої ціни, яка нижча, ніж у конкурентів, але не вища за ринкову.

У 2017 році на міжнародних ринках було продукції ТОВ «Райз-Максимко» на 40 % більше, ніж у 2016 році. Це вказує на ще одну сильну сторону вітчизняного АПК – підвищення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Продукцію ТОВ «Райз-Схід», яка одержана у результаті виробничо-господарської діяльності можна використовувати у подальшому виробничому процесі як ресурс. Це забезпечує безперервність у виробництві.

Існує передбачуваність періодів виникнення потреби в матеріальних ресурсах, оскільки їх споживання диктується ритмом біологічних процесів. Проте на сільськогосподарську продукцію мають вплив кліматичні умови і такий чинник може негативно вплинути на виробничий процес підприємства.

ТОВ «Райз-Схід» виступає одним із головних роботодавців для сільського населення. Підприємство забезпечується робочими місцями сільських жителів (на 67 %), так як воно розташоване недалеко від сіл Лохвицького району.

Слабкою стороною є велика конкуренція суб'єкта господарювання, тому що основним видом діяльності підприємства є вирощування зернових культур та скотарство, а Україна – це аграрна країна і частка сільськогосподарських підприємств становить майже 25 %. Враховуючи те, що за останні п'ять років аграрний сектор має тенденцію до зростання, то кількість конкурентів буде збільшуватися.

На ТОВ «Райз-Схід» необхідно оновлювати обладнання, адже коефіцієнт оновлення зменшується: у 2017 році він становив 0,01, у 2016 році

0,02, у 2014 році 0,04. А коефіцієнт зносу навпаки має тенденцію до зростання: у 2017 році він був 0,39, а у 2013 – 0,27.

Підприємство не здатне вчасно погашати свої зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності нижче нормативного (у 2017 році – 0,03).

Рентабельність діяльності ТОВ «Райз-Схід» є досить низькою, але додатною, що свідчить про великий обсяг витрат та низький – доходів, що йдуть на формування прибутку.

Розміри отриманого прибутку у 2017 році становили 22054 тис. грн., що на 711540 тис. грн. менше, ніж у 2016 році. Такий різкий спад розміру прибутку пов'язаний із збільшення обсягу витрат.

Місія ТОВ «Райз-Схід»: забезпечити населення країни і світу якісними і доступними продуктами харчування.

Стратегія підприємства: збільшення банку землі і підвищення врожайності сільськогосподарських культур, також підвищення експортного потенціалу продуктів, торгівельних можливостей та покращення відносини з клієнтами [27].

Загальна сума витрат підприємства у 2017 році зменшилася (у 2016 році = 15466480 тис. грн., у 2017 – 11689610 тис. грн., відхилення = 3776870 тис. грн.) за рахунок збільшення постійних витрат.

Операційний леверидж у 2016 році дорівнював 0,10, у 2017 році – 0,34. Отже, чим вище значення коефіцієнта операційного левериджу, тим більшою мірою воно здатне прискорювати темпи приросту операційного прибутку стосовно темпів приросту обсягу реалізації продукції.

Соціальна політика ТОВ «Райз-Схід» базується на таких принципах:

- дотримання чинного законодавства про працю,
- забезпечення гідного і конкурентоспроможного рівня винагороди,
- розвиток управлінського потенціалу співробітників,
- створення безпечних умов праці та охорона здоров'я всіх працівників,

– соціальна підтримка працівників [27].

Однією із суттєвих загроз ТОВ «Райз-Схід» є не врожайність на продукцію, того самого ресурсу. Якщо не вистачатиме ресурсу, то буде скорочуватися виробництво. Внаслідок цього постраждає постачальник та покупець, як наслідок втрата іміджу компанії.

ТОВ «Райз-Схід» – аграрне підприємство, що займається вирощуванням зернових культур та скотарством. Статутний капітал ТОВ «Райз-Схід» становить 364498620 грн. станом на 2017 рік.

У виробничо-господарській діяльності підприємство використовує більше основних фондів, виробляючи при цьому одні і ті ж самі обсяги продукції. Така ситуація характеризує неефективність залучення в роботу додаткового обладнання.

Коефіцієнт зносу основних виробничих фондів ТОВ «Райз-Схід» збільшується, коефіцієнт вибуття також збільшується, а коефіцієнт оновлення – зменшується і у 2017 році дорівнював значенню меншому, ніж протилежний його коефіцієнт.

Отже, постає гостра потреба в оновленні обладнання. З аналізу показників ліквідності можна стверджувати, що підприємство має низьку ліквідність, адже обсяги позикових зобов'язань та забезпечень не покривають розміром активів. Підприємству ТОВ «Райз-Схід» необхідно оптимізувати власний та позиковий капітал. У 2017 році показник автономії становив 0,44, отже підприємство є залежним від зовнішніх джерел фінансування.

Таким чином, ТОВ «Райз-Схід» не є фінансово стійким. Нормативними значеннями для показників ділової активності є їх збільшення. По підприємству склалася наступна ситуація: коефіцієнт оборотності активів у 2016 році становив 0,5, а у 2017 році різко зменшився до 0,29. Причиною цього є зменшення чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг у 2017 році. Підприємство має середній рівень рентабельності.

Запропонована методика інтегральної оцінки фінансового потенціалу передбачає визначення інтегрального показника методом зважених сум. При цьому процес оцінки включає такі етапи:

- ранжування фінансових показників у залежності від рівня значущості; нормалізація ваг та визначення вагових коефіцієнтів за правилом Фішберна;
- нормалізація показників;
- визначення вагових показників у межах кожного агрегованого показника;
- розрахунок агрегованих показників ефективності методом зважених сум;
- визначення вагових коефіцієнтів агрегованих показників;
- розрахунок інтегрального показника фінансового потенціалу.

Було з'ясовано, що фінансовий стан підприємства суттєво погіршився в порівнянні з попередніми роками, про це говорить отримане значення інтегрального показника у 2017 році. Воно дорівнює 0,65 (у 2013 інтегральний показник становив 0,84). Це пов'язано із зменшення обсягів отриманого прибутку, так як розроблена модель вказує на пряму залежність фінансового потенціалу та прибутку.

SWOT-аналізу має важливе значення для здійснення стратегічного планування, оскільки його методика – ефективний, доступний, дешевий засіб оцінки стану проблемної та управлінської ситуації на підприємстві [38, 25, 39].

Для вирішення проблеми зменшення фінансового потенціалу необхідно розробити механізм управління фінансовим потенціалом, використовуючи синергетичний підхід.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ

3.1 Оцінка ефективності використання фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід»

Для визначення рівня фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід» пропонується провести аналіз фінансових показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість, а також за допомогою порогових значень віднести їх до того чи іншого рівня фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства [40, 28]. Проміжні розрахунки фінансових показників підприємства наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Проміжні розрахунки фінансових показників ТОВ «Райз-Схід» за 2017 роки

Показник	Рік		
	2015	2016	2017
Коефіцієнт автономії	0,43	0,50	0,44
Коефіцієнт покриття	1,65	2,11	1,85
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,43	0,34	0,30
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,001	0,03
Рентабельність всіх активів	0,06	0,04	0,0013
Рентабельність власного капіталу	1,25	1,08	0,62
Ефективність використання активів для виробництва продукції	0,50	0,51	0,27
Частка заборгованості в загальній сумі джерел	0,57	0,50	0,56
Коефіцієнт забезпечення боргів	8,10	7,71	8,39

Коефіцієнт автономії відображає достатність ліквідних ресурсів для погашення його поточних зобов'язань, за розрахунками має 0,43 – 0,50, що характеризує підприємство з середнім рівнем ліквідності. Коефіцієнти термінової та абсолютної ліквідності не знаходяться в межах нормативних значень, отже підприємство не в змозі своєчасно покрити свої борги. Рентабельність всіх активів на підприємстві характеризує ефективність використання активів, за розрахунками має 0,0013 – 0,06, що вказує на не

ефективне використання активів. На ТОВ «Райз-Схід» частка заборгованості в загальній сумі джерел має середній рівень, адже її показники знаходяться у межі 0,50-0,57. Підприємство здатне погасити власні борги.

Для визначення рівня фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства за фінансовими показниками порівнюємо отримані значення фінансових коефіцієнтів із рекомендованими даними рейтингової оцінки, яка наведена у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками [41, 42]

Показники	Рівень фінансового потенціалу підприємства		
	високий	середній	низький
1. Коефіцієнт автономії	>0,5	0,3-0,5	<0,3
2. Коефіцієнт покриття	>2,0	1,0-2,0	<1,0
3. Коефіцієнт термінової ліквідності	>0,8	0,4-0,8	<0,4
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,1-0,2	<0,1
5. Рентабельність всіх активів	>0,1	0,05-0,1	<0,05
6. Рентабельність власного капіталу	>0,15	0,1-0,15	<0,1
7. Ефективність використання активів для виробництва продукції	>1,6	1,0-1,6	<1,0
8. Частка заборгованості в загальній сумі джерел	<0,5	0,7-0,5	>0,7
9. Коефіцієнт забезпечення боргів	>0,26	0,1-0,26	<0,1

Щоб визначити рівень фінансового потенціалу ТОВ «Райз-Схід» необхідно співставити значення розрахованих фінансових показників за 2015-2017 роки із значеннями рівнів фінансових потенціалів. Методом порівняння визначити, в які із трьох меж входить значення вибраного коефіцієнта.

Якщо визначений рівень фінансового потенціалу є «високий», то фінансове становище підприємства є стабільне, а діяльність прибуткова. Якщо визначений рівень є «середнім», то фінансове становище залежить від зовнішніх та внутрішніх чинників впливу. При «низькому» рівні фінансове становище визначається нестабільним.

На рисунку 3.1 зобразимо криву фінансового потенціалу за фінансовими показниками, зіставивши відзначені позиції, які визначені відповідно до рейтингової оцінки

Показники	Рівень ФПП		
	високий	середній	Низький
1. Коефіцієнт автономії		*	
2. Коефіцієнт покриття		*	
3. Коефіцієнт термінової ліквідності			*
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності			*
5. Рентабельність всіх активів			*
6. Рентабельність власного капіталу	*		
7. Ефективність використання активів для виробництва продукції			*
8. Частка заборгованості в загальній сумі джерел		*	
9. Коефіцієнт забезпечення боргів	*		

Рисунок 3.1 – Крива фінансових показників сільськогосподарського підприємства ТОВ «Райз-Схід»

Оцінюючи криву фінансових показників сільськогосподарського підприємства ТОВ «Райз-Схід», варто відмітити, що значення більшості показників не входить у нормативні межі: за показниками ліквідності та рентабельності активів досліджуване підприємство має середній рівень фінансового потенціалу.

Наступним етапом є оцінка фінансового потенціалу підприємства за критерієм «можливість залучення додаткового капіталу». Можливість забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства, залежить від інвестиційної привабливості підприємства, що представляє собою систему економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу ефективного розвитку бізнесу і підтримки конкурентоспроможності за рахунок внутрішніх і зовнішніх інвестиційних джерел [43, 30, 44].

Отже, рівень фінансового потенціалу підприємства за критерієм «можливість залучення додаткового капіталу» також буде визначатися ступенем привабливості підприємства для потенційного інвестора [45].

Визначення інвестиційної привабливості підприємства здійснюється на основі розрахунку коефіцієнта комерційної репутації. Коефіцієнт комерційної репутації розраховується за формулою 3.1:

$$\text{ККРП} = \sum_{i=1}^n \text{ККРП}_{\text{част}} \quad (3.1)$$

де $\text{ККРП}_{\text{част}}$ – приватні коефіцієнти комерційної репутації підприємства;
 n – кількість розглянутих приватних коефіцієнтів комерційної репутації підприємства.

Методологія розрахунку коефіцієнта комерційної репутації підприємства передбачає оцінку кожного приватного коефіцієнта по бальній системі. Коефіцієнт комерційної репутації може дорівнювати від одиниці до нуля включно. Максимальне значення коефіцієнта комерційної репутації підприємства становитиме 9 балів, а мінімальне – 0 балів. Для оцінки комерційної репутації ТОВ «Райз-Схід» було проведено опитування працівників та здійснено аналіз відповідної документації, розраховані одиничні коефіцієнти. На основі цього присвоєно бали і відображено результати у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Розрахунок приватних коефіцієнтів комерційної репутації ТОВ «Райз-Схід» [розроблено за даними [46, 47]]

Приватний коефіцієнт комерційної репутації	Характеристика приватного коефіцієнта комерційної репутації підприємства	Бал
1. Філософський аспект	«ТОВ» орієнтується здебільшого на середньострокове та довгострокове планування. На підприємстві високий рівень корпоративної культури, всі поставлені задачі виконуються співробітниками.	0,8
2. Поведінковий аспект	Підприємство підтримує зв'язок із пресою. Основна інформація про підприємство міститься в Інтернет-ресурсах. Підприємство співпрацює з органами державної влади.	0,6
3. Інформаційний аспект	Підприємство досліджує ринок, активно співпрацює з кредиторами, дебіторами, споживачами, має конкурентів тощо.	0,3
4. Аспект принципу дії	Підприємство має власні методики аналізу своєї діяльності.	0,8
5. Аспект диференціації	Підприємство освоює нові ринкові ніші, а також зміцнює зв'язки	0,7

	з існуючою клієнтською базою.	
6. Організаційний аспект	На підприємстві існує організаційна структура управління. Рівень гнучкості управління є високим. Підприємство потребує нововведень у виробництво.	0,2
7. Соціальний аспект	На підприємстві виконуються всі норми та стандарти у сфері екології виробництва. Працівники соціально захищені.	0,9

Продовження таблиці 3.3

Приватний коефіцієнт комерційної репутації	Характеристика приватного коефіцієнта комерційної репутації підприємства	Бал
8. Аспект управління персоналом	Кадровий склад підприємства представляють кваліфіковані фахівці, що мають вищу освіту. Кожного року проводяться курси підвищення кваліфікації для робітників. Існують системи преміювання, досягнення працівників завжди заохочуються винагородами.	0,7
9. Аспект ключової фігури в керівництві	Керівник підприємства має великий досвід роботи у сфері сільського господарства, має навички ведення бізнесу та зв'язки у бізнесі, само розвивається та вдосконалює свої здібності.	0,9

Сума приватних коефіцієнтів комерційної репутації становить 5,9, тому за критерієм оцінки «можливості залучення капіталу» підприємство має середній рівень фінансового потенціалу.

Отже, за проведеною оцінкою визначення рівня фінансового потенціалу за фінансовими показниками, ТОВ «Райз-Схід» входить у межі, які визначають середній рівень фінансового потенціалу. За оцінкою «можливість залучення додаткового капіталу» фінансовий потенціал досліджуваного підприємства відповідає також середньому рівню. Найнижче значення коефіцієнта комерційної репутації має організаційний аспект (0,2). ТОВ «Райз-Схід» необхідно впроваджувати нововведення у виробництво, вводити нове обладнання замість застарілого. Таким чином, можна стверджувати, що діяльність підприємства є прибутковою, але його робота залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів. Щоб мінімізувати вплив із зовнішнього середовища, який перешкоджає стабільній роботі ТОВ «Райз-Схід» необхідно побудувати та розробити таку систему заходів управління фінансовим потенціалом, що буде побудована на синергетичних законах.

Управління підприємством у контексті синергетичного підходу дасть змогу розкрити зміст причин економічних та фінансових криз підприємства, зрозуміти нестабільність економічних систем всередині підприємства.

3.2 Науково-методичний підхід управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу

Підприємство є первинною ланкою розвитку господарської діяльності. За допомогою діяльності суб'єктів господарювання формується інноваційний прогрес економіки та країни. Ефективність діяльності підприємства залежить від якості інструментів, що використовуються при розробці та реалізації відповідних стратегій, програм та процедур [48, 49]. У ролі цих інструментів виступають відповідні механізми, як сукупність дій, які складають процес розробки і реалізації програми забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Механізм управління фінансовим потенціалом необхідний підприємству для забезпечення його подальшого розвитку [50, 51]. Для того, щоб забезпечити абсолютний тип фінансового стану підприємства використовується структура управління, що максимально сприяє досягненню мети підприємства, враховує вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

Механізму управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства притаманний цілий ряд характеристик, від дії яких залежить форма, внутрішня суть, взаємодія внутрішнього та зовнішнього оточення та комунікаційність системи.

Механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств на засадах синергетичного підходу можна розглядати як систему скоординованих послідовних узгоджених дій, що відображають особливості та стан господарсько-виробничої діяльності суб'єкта господарювання, та

зв'язків між організаційно-економічними елементами системи, які забезпечують формування комплексу поетапного інструментарію, що базується на оцінці фінансового потенціалу, та в подальшому отриманням з виконанням поставленої мети позитивного фінансового результату на підприємстві [52, 53].

Механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу створюється з урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, дія яких на систему відбувається одночасно, проявляється хаотично та спрямована на неї із різних напрямків. Методика синергетичного підходу полягає у процесах, які діють у відкритих неврівноважених системах, для яких є характерно не лінійність, наявність зворотних зв'язків, наявність стохастичних об'єктів, виникнення яких супроводжується випадковістю характеру.

Сільськогосподарське підприємство у синергетичній науці виступає об'єктом, що має такі характеристики: неврівноваженість, не лінійність, хаотичність руху в середині системи (сільськогосподарське підприємство) та фактори, що впливають на нього, як на систему, є не злагодженими між собою.

Саме так характеризує синергетика економіку, економічні процеси, взагалі, за її підходом хаос лежить в основі будь-якої еволюційної економічної системи. Тому будь-який механізм, що діє на засадах синергетичного підходу включає всі можливі причини, дії на систему, фактори, враховує хаотичні процеси всередині системи і розглядає саму систему як незлагоджену сукупність елементів, тобто включає все можливе, що може мати хоча б якийсь вплив.

Синергетика поєднує у собі всі можливі дії та за допомогою синергетичних важелів урівноважує систему, поліпшує її стан та забезпечує досягнення цільового результату, прибутку підприємства тощо.

Розроблений механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства (ФПСП) з урахуванням його специфіки наведений на рисунку 3.2.

Суб'єктом управління є учасники фінансової діяльності, а об'єктом управління виступає процес формування і використання фінансових ресурсів підприємства.

Механізм управління фінансовим потенціалом на основі синергетичного підходу розроблений з метою підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, що забезпечить прибутковість суб'єкта господарювання внаслідок раціонального розпорядження фінансового потенціалу [56, 57].

Таким чином ефективно управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств сприяє його розвитку та примноженню, що, відповідно, обумовлюється необхідністю реалізації концептуальних перспектив на основі сукупності заходів.

У процесі дослідження було встановлено, що процес формування оптимального фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств оснований на пошуку оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, яке б забезпечило максимальний рівень рентабельності власного капіталу. Ліквідність підприємства можна оптимізувати за допомогою системи заходів, спрямованих з одного боку на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого на збільшення грошових коштів, що покривають ці зобов'язання [59, 60].

Оптимізувати структуру активів сільськогосподарського підприємства можна за рахунок рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом форфейтингу, факторингу, примусового стягнення), оптимізації запасів товарно-матеріальних цінностей. На сільськогосподарському підприємстві заходи щодо оптимізації запасів мають особливості, адже ресурси, які використовує суб'єкт господарювання у своїй діяльності є підвладні природо-кліматичним умовам.

Внаслідок забрудненості ґрунтів та недотриманню екологічних норм виробничі ресурси піддаються псуванню, що призводить до погіршення якості продукції, простою виробництва внаслідок чого обладнання піддається більшому зносу та швидше старіє, а фінансовий потенціал підприємства знижується, що призводить до низької ефективності діяльності підприємства. Заходами, що сприятимуть дотриманню екологічних нормативів на підприємстві, будуть такі:

- створення системи спостережень за станом земельних ресурсів;
- розвиток екологічних підприємницьких структур;
- зменшення хімічного навантаження;
- скорочення втрат гумусу і поживних речовин у ґрунті;
- впровадження екологобезпечних технологій виробництва продукції.

Рисунок 3.1 – Механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств на основі синергетичного підходу на основі [54, 55]

Отже, для досягнення результатів на основі впровадження на підприємстві механізму управління фінансовим потенціалом необхідно забезпечити єдність та цілісність механізму управління та внутрішньої діяльності. Вдале входження синергетичної системи в існуючу економічну систему та поєднання їх у симбіозі забезпечить максимальну ефективність функціонування підприємства як системи. Для покращення фінансового потенціалу підприємства необхідно здійснити заходи щодо оптимізації капіталу, покращення ліквідності та платоспроможності, оптимізації структури активів (впровадження екологічних нормативів).

Оцінка фінансового потенціалу підприємства ТОВ «Райз-Схід» проводиться в декілька етапів. Першим етапом є оцінка фінансового потенціалу за фінансовими показниками. Використовуються тільки ті показники, які є найбільш важливими в аналізі фінансового стану підприємства. На ТОВ «Райз-Схід» рівень фінансового потенціалу підприємства є середній, тобто діяльність підприємства – прибуткова, проте фінансове становище не є стабільним і залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів. На другому етапі фінансовий потенціал оцінюється з використанням коефіцієнта комерційної репутації. Коефіцієнт комерційної репутації оцінюється бальною шкалою від 1 до 0. Сума всіх балів визначає загальний коефіцієнт комерційної репутації, який показує можливість залучення додаткового капіталу, іншими словами, інвестиційну привабливість підприємства. ТОВ «Райз-Схід» отримало загальне значення коефіцієнта комерційної репутації – 0,59, що вказує на середній рівень фінансового потенціалу. Щоб мінімізувати вплив із зовнішнього середовища, який перешкоджає стабільній роботі ТОВ «Райз-Схід» необхідно побудувати та розробити таку систему заходів управління фінансовим потенціалом, що буде побудована на синергетичних законах, так як синергетика – наука, яка здатна вирішити глобальні проблеми, які виникають на підприємстві та за допомогою впровадження синергетичних методів домогтися максимізації позитивного фінансового результату.

Механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу включає всі можливі причини, дії на систему, фактори, враховує хаотичні процеси всередині системи і розглядає саму систему як незлагоджену сукупність елементів, тобто включає все можливе, що може мати хоча б якийсь вплив та мінімізує його негативні прояви. Механізм управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на основі синергетичного підходу здійснюється поетапно, на першому етапі якого обґрунтовується необхідність застосування інструментарію синергетичного підходу, визначаються альтернативні шляхи вирішення проблеми. Після чого здійснюється формування системи показників, за допомогою яких можна оцінити рівень фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства. На третьому етапі проводиться діагностика стану фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства, відбувається визначення мети та завдань оцінки стану фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства. На четвертому етапі здійснюється вибір методів, за допомогою яких можливо здійснити управління фінансовим потенціалом, а також здійснюється розрахунок інтегрального показника фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства. Прийняття рішення про застосування інструментарію синергізму в управлінні фінансовим потенціалом підприємства є кінцевим етапом методологічного блоку. Шляхами покращення діяльності підприємства на основі реалізації фінансового потенціалу є оптимізація структури активів (впровадження екологічних нормативів), оптимізації капіталу, покращення ліквідності та платоспроможності.

ВИСНОВКИ

Базовою і необхідною умовою економічного зростання, прагнення до якого притаманне всім без винятку суб'єктам економічних відносин, є зростання обсягів фінансового потенціалу. Саме тому стратегія розвитку підприємства має формуватися на основі забезпечення умов ефективного управління фінансовим потенціалом, адже він відіграє визначальну роль у підтримці стабільності економіки.

Фінансовий потенціал підприємства категорія, що охоплює характеристику всього фінансового стану. Він являє собою, з одного боку, можливості суб'єкта господарювання, які направлені на виконання задач підприємства, а з іншого, це сукупність всієї фінансово-економічної роботи та їх результатів, по яких можна визначити сильні та слабкі сторони роботи, проаналізувати ситуацію із активами та грошовими коштами, ліквідністю та майновим станом, діловою активністю та рентабельністю тощо.

Фінансовий потенціал підприємства – це сукупність фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства і використовується ним для забезпечення роботи суб'єкта господарювання та відображають реальні, а також потенційні можливості підприємства.

Управління фінансовим потенціалом підприємства – це процес розробки фінансової стратегії управління, що забезпечує підготовку, оцінку і реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства, ґрунтується на використанні механізмів та інструментів фінансового менеджменту.

Сутність синергетичного підходу до ефективного управління системою полягає в тому, що він орієнтований на внутрішні властивості системи, її власні закони еволюції та самоорганізації.

Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства є системою, що забезпечує взаємодію діагностики, регулювання та

моніторингу показників, що характеризують фінансовий стан сільськогосподарського підприємства (абсолютний, нормальний, кризовий) та дають можливість підвищити ефективність управління фінансовим потенціалом підприємства.

У ході проведеного фінансового аналізу ТОВ «Райз-Схід» можна стверджувати, що майновий стан підприємства є не задовільний, адже існує ризик зношеності основних фондів, так як давно не було проведено повного оновлення обладнання, лише часткове. Підприємство є не ліквідним, тобто таким, що не може вчасно розраховуватися із своїми зобов'язаннями власними коштами. Велику кількість активів на підприємстві необхідно скорочувати. Аналіз фінансової стійкості виявив залежність від зовнішніх джерел фінансування суб'єкта господарювання. Є низка проблем із обсягами активів, що потребують заходів оптимізації структури оборотних та необоротних активів. ТОВ «Райз-Схід» є прибутковим підприємством. Але існує тенденція до зменшення обсягів отриманого прибутку, тому необхідно нарощувати об'єми чистого фінансового результату та зменшувати витратну частину.

Значення інтегрального показника показало, що фінансове становище підприємства погіршилося за 2013-2017 роки. За розробленою економетричною моделлю залежності чистого прибутку від інтегрального показника фінансового потенціалу можна стверджувати, що залежність є прямо пропорційною та із збільшенням фінансового потенціалу на 1 грн. зростає на 8995392 грн., тому дану розробку доцільно застосовувати для прогнозування фінансового результату діяльності підприємства.

Розроблена методика може покращити роботу суб'єкта господарювання. Прогнозування фінансових результатів на майбутнє дозволить суб'єктам господарювання доцільно розпоряджатися фінансовим потенціалом, при цьому мінімізувати ризики втрати вигод та запобігати зайвим витратам.

Проведений SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Райз-Схід» дав повну та розгорнуту характеристику сильним та слабким сторонам, можливостям та загрозам. Сильними сторонами підприємства є гнучка цінова політика та наявність реклами на банерах по місту про продукцію. ТОВ «Райз-Схід» використовує у виробництві своєї продукції родючі землі. Підприємство має безперервне виробництво, адже виготовлена продукція (зерно, солома тощо), використовується як ресурс для подальшого виробничого процесу. Існує передбачуваність періодів виникнення потреби в матеріальних ресурсах, оскільки їх споживання диктується ритмом біологічних процесів. Підприємство забезпечує робочими місцями сільських жителів. Слабкими сторонами ТОВ «Райз-Схід» є наявність застарілого обладнання. Підприємство використовує залучені кошти, так як власних коштів для забезпечення фінансової спроможності не вистачає. ТОВ «Райз-Схід» є сезонним підприємством, тому виготовлення нової продукції залежить від кліматичних умов. Слабкою стороною на підприємстві також є низький рівень ліквідності, рентабельності, а також прослідковується тенденція до збільшення одного обороту активів.

Загрози діяльності ТОВ «Райз-Схід» є такі: недосконала законодавча база держави, податковий тиск, високий рівень рейдерських атак, скорочення доходів населення, конкуренція, неврожайний період, що впливає на виробництво продукції, зростання інфляції, подорожчання цін на сировину та матеріали та комунальні послуги, зміна потреб споживачів, загострення політичної ситуації в країні.

Пріоритетні можливості підприємства забезпечують розвиток та надають поштовх для вдосконалення роботи внаслідок технічного та технологічного оновлення основних засобів, зменшення змінних витрат призведе до зменшення всього витрат на ТОВ «Райз-Схід». Інвестиційно привабливим для інвесторів є досліджуваний об'єкт, тому є можливість додаткового залучення коштів. Можливості збільшення кваліфікацій фахівців і менеджерів підприємства дасть змогу підвищити рівень

корпоративної культури та посилити підприємство більш досвідченими кадрами.

Проведена оцінка фінансового потенціалу дала змогу з'ясувати, що підприємство має середній рівень фінансового потенціалу та середній рівень інвестиційної привабливості. Тому наступним кроком є необхідність побудови механізму управління фінансовим потенціалом, що забезпечить його ефективність на високому рівні, включаючи синергетичний підхід до розробки. Застосування синергетичних законів, «вплітаючи» їх в підприємство, як суб'єкт господарювання, забезпечить підтримання рівноваги економічних коливань, зменшення хаотичних процесів за рахунок збільшення впорядкованості фінансових показників підприємства за допомогою проведення економетричних розрахунків.

До створення ефективного механізму управління фінансовим потенціалом підприємства необхідно здійснити такі заходи як рефінансування дебіторської заборгованості оптимізації структури активів покращення ліквідності і платоспроможності та впровадження комплексу екологозабезпечуючих операцій, дій для покращення головного ресурсу – землі, що забезпечує виробничу діяльність підприємства.

Управління фінансовим потенціалом сільськогосподарського підприємства на засадах синергетичного підходу дасть змогу покращити фінансовий стан підприємства, не зважаючи на дію внутрішніх та зовнішніх факторів, за допомогою синергетичних важелів урівноважить значення фінансових показників та забезпечить отримання прибутку на підприємстві. Додаткові заходи забезпечать підтримку ефективної роботи на всіх рівнях фінансової діяльності ТОВ «Райз-Схід».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. А. В. Шегда, Т. М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.. К. : Знання-Прес, 2002. 335 с.
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
3. Дзюбенко О. М. Властивості фінансового потенціалу як об'єкта економічного аналізу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. № 3 (38). С. 43-54.
4. Онищенко С. В. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах кризи неплатежів *«Молодий вчений»*. 2016. № 12 (39). С. 809-813.
5. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку *Вісник Чернігівського технологічного університету*. Чернігів: ЧДТУ. 2010. № 43.54-59 с.
6. Бердар М. М. Механізм формування економічного потенціалу підприємства *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка»*. 2006. № 19. С. 129-135.
7. Наумова Л. Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств. *Економіка суб'єктів господарювання*. 2014. № 2 (34). С. 134-139.
8. Зеленська О. О. Системний, синергетичний та біхевіористичний підходи у дослідженні проблем продовольчої безпеки *Економіка та управління національним господарством*. 2014. № 3 (23). С. 23-30.
9. Шарапов О. Д. Дербенцев В. Д, Семьонов Д. Є. Економічна кібернетика: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. 231 с.
10. Новиков, Л. М. Методологія.: навч. посіб. М.: СИНТЕГ, 2007, 668 с.

11. Морганов, І. Організаційно-економічний механізм управління ефективною діяльністю проектних організацій : Схід, 2006. № 5. С. 38-42.
12. Бондаренко О. В. Концепція удосконалення механізму фінансового планування суб'єктів малого підприємництва. Інституціональний вектор економічного розвитку: зб. наук, праць МІДМУ «КПУ». Мелітополь: вид-во КПУ, 2014. № 7 (2). С 81-89.
13. Жариков В.Д. Механизм планирования и оценки экономического потенциала промышленного предприятия. *Вопросы современной науки и практики : Университет им. В. И. Вернадского*, 2012. № 4 (42). С. 193-199.
14. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. К. : КНЕУ. 2004. 316 с.
15. Пельтек Л. В. Розвиток регіональної промислової політики держави: теорія, методологія, механізми : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 268 с.
16. Комарецька П. В. Управління фінансовим потенціалом підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 06.08.01. Київ. 2006. 22 с.
17. Стецюк П. А. Аналіз елементів фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2008. №1. С. 48-53.
18. Шарапов О. Д. Дербенцев В. Д, Семьонов Д. Є. Економічна кібернетика: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2004. 231 с.
19. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства URL: http://economy.kpi.ua/files/files /11_kpi_2009.pdf (дата звернення: 24.11.18).
20. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. *Архів наукового клубу «Sophus»*. URL: http://sophus.at.ua/publ/2016_03_31_lviv/sekcija_section_1_2016_03_31/kompleksna_ocinka_finansovogo_stanu_pidpriemstva/115-1-0-1707 (дата звернення: 24.11.18).

21. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник Н.В. Касьянова та інші. Донецьк: Вид-во Цифрова типографія, 2012. 257 с.
22. Фінансовий аналіз : навч. посібник Школьник І. О. та ін. К. : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
23. Кириянов Б. Ф. К теории построения интегральных показателей качества систем на основе линейных математических моделей *Современные наукоемкие технологии*. 2008. № 4. С. 73-74.
24. Д'яконова І. І. Методи оцінки ефективності фінансового моніторингу *Економічна теорія та методологія управління*. 2013. № 1. С. 10-16.
25. Масляева О. О. Використання Swot-аналізу як інструменту для вибору конкурентної стратегії *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 3. С. 5-13.
26. Архів статистичної інформації. *Державна служба статистики. Офіційний сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.11.18).
27. Офіційний ресурс ТОВ «Райз-Схід» URL: https://www.ulf.com.ua/ru/company/strategy_and_mission/ (дата звернення: 12.11.18).
28. Левченко Н. М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики *Інвестиції: практика та досвід*. К. : Економіка. 2012. №2. 114 с.
29. Бондаренко О. В. Концепція удосконалення механізму фінансового планування суб'єктів малого підприємництва. Інституціональний вектор економічного розвитку: зб. наук, праць МІДМУ «КПУ». Мелітополь: вид-во КПУ, 2014. № 7 (2). С 81-89.
30. Маслак О.І. Особливості оцінювання економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань. *Вісник соціально-економічних досліджень*. К. 2013. № 1. 121-127 с.
31. Турчак В. В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. К. 2014. № 8 (11). 49-52 с

32. Лаврененко В. В., Тоцький В. І. Організаційний розвиток підприємства: навч. посібник. К: КНЕУ. 2005. 311 с.
33. Гриньова В. М. Механізм стратегічного управління підприємством на засадах логістики : монографія. Х.: ХНЕУ, 2011. 230 с.
34. Вдовенко І. С. Фінансовий потенціал розвитку аграрних підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 2 (13). С. 219-214.
35. Frey F. The fundamental dimensions of strategy. *MIT Sloan Management Review*. 2006. № 48. P. 71-75.
36. Толпежніков Р. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. № 2 (1). С. 277-282.
37. Кот Н. Диагностика финансового потенциала как альтернатива моделям банкротства. *Вестник Брестского государственного технического университета*. 2015. № 3. С. 42-50.
38. King A. Competencies and firm performance : examining the causal ambiguity paradox. *Strategic Management Journal*. 2001. № 22. P. 75-99.
39. Семенов Г. А. Диагностика финансово-экономического стану підприємства. *Вісник економічної науки України : наук. журнал*. 2011. № 1. С. 137-141.
40. Lester D. L. Organizational life cycle : a five stage empirical scale. *International Journal of Organizational Analysis*. 2003. № 11 (4). P. 339-354.
41. Капканець В. С. Методологія управління фінансово-економічним потенціалом на галузевому рівні. *Економіка та управління національним господарством*. 2016. № 10. С. 38-42.
42. Сметанюк О. Коефіцієнтний підхід до діагностики фінансового стану підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2009. № 13. Ч. II. С. 105-108.

43. Трусова Н. В. Оцінка забезпечення фінансовим потенціалом сільського господарства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2014. №4 (28). С. 241-245.
44. Вагуль Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки фінансової спроможності. *Банківська справа*. 2013. № 4. С. 54-59.
45. Гловацкая Н. Макроаспекты финансового потенциала: факторы, критерии и показатели. *Вопросы экономики*. 2014. № 8. С. 25-34.
46. Громова А. Є., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *«Молодий вчений»*. 2016. № 5 (32) С. 44-52.
47. Фінанси підприємств: підруч. Поддєрьогін А. М. 6-те вид., перероб. та доп. К. : КНЕУ. 2006. 552 с.
48. Гудзь М. В. Синергетичний ефект стратегічного планування регіону. *Управління розвитком*. Х. : ХНЕУ. 2007. № 8. С. 17-19.
49. Вірченко В. В. Синергетичний підхід в економічних дослідженнях. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. К. : КНУ ім. Т.Шевченка. 2009. № 110. С. 34-36.
50. Кузьменко Т. Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. *Економіка та управління національним господарством*. 2015. № 4. (166). С. 123-130.
51. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал» *Економіка. Фінанси*. 2009. № 8. С. 22-29.
52. Маслиган О. О. Сутність фінансового потенціалу виробничого підприємства як економічної категорії. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 17-23 URL : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_24/masligan.pdf (дата звернення: 24.11.18).
53. Финансовый потенциал крупного экономического региона (концепция формирования и регулирования): уч. пособие. Э.А. Исаев. М. Экономика. 2007. 206 с.

54. Littler D. Competitive advantage. *Blackwell Encyclopedic Dictionary of Marketing*. 2005. № 1. P. 1-46.
55. Назарова Т. Ю. Управління фінансовим потенціалом промислових підприємств на основі синергетичного підходу: автор. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00. X. 2016. 20 с.
56. Mooney A. Core competence, distinctive competence, and competitive advantage: What is the difference? *Journal of Education for Business*. 2007. № 83. P. 110-115.
57. Бикова В. Г. Оцінка та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств загальнодержавного значення: монографія. д-ра екон. наук : 08.00.04. Донецьк. 2008. 180 с.
58. Ulrich D. Capitalizing on Capabilities. *Harvard Business Review*. 2004. № 5. P. 12-45.
59. Свірський В. С. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади *Світ фінансів*. 2007. № 4 (13). С. 43-51.
60. Andrews K. Personal values and corporate strategy. *Harvard Business Review*. 2014. № 49. P. 103.
61. Пельтек Л. В. Розвиток регіональної промислової політики держави: теорія, методологія, механізми : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 268 с.
62. Саух І. В. Фінансовий потенціал підприємства: принципи та особливості його формування. *Бізнесінформ*. 2015. № 1. С. 258-263.
63. Педченко Н. С. Ідентифікація ефективності стану формування та використання фінансового потенціалу підприємств. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 2. С. 151 - 157.
64. Юдін М. А. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства *Економіка промисловості*. 2009. № 5. С. 158-198.
65. Стецюк П. Методичні аспекти оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит»*. 2009. № 1. С. 11-17

66. Левченко Н. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С. 114-117.
67. Путятин Ю. О. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства : монографія. Х. : Основа, 1999. 488 с.
68. Стахно Н. Д. Финансовый потенциал как механизм трансформации ресурсов деятельности организаций рекреационного комплекса. Київ, 2010. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 05.10.2018).
69. Танклевська Н. Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2013. № 1. С. 262-270.
70. Краснокутська Н. С. Управління торговельного підприємства : монографія. Х. : ХДУХТ. 2012. 322 с.
71. Федонін О. Репіна І., Олексюк О. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. Київ. КНЕУ. 2006. 261 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК Б
РІЧНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «РАЙЗ-СХІД»
ЗА ПЕРІОД 2013-2017 РР.

Таблиця Б.1 – Звіт про фінансові результати ТОВ «Райз-Схід» на 2013-2017 роки, тис. грн. [20]

Стаття	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4016380	4256100	8541314	8240190	5038138
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-1981130	-3024183	-6501970	-7289922	-3839521
Валовий прибуток (збиток)	2035250	1231917	2039344	950268	1198617
Інші операційні доходи	757127	551121	422167	526205	296085
Адміністративні витрати	-128667	-160969	-244347	-310980	-351346
Дохід від первісного визначення біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	515320	0	0	0
Витрати на збут	-238073	-525101	-693711	-323023	-297296
Інші операційні витрати	-183974	-1192736	-806660	-110642	-664304
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	-542080	0	-34753
Фінансові результати від операційної діяльності	2241663	-95768	716793	731828	181756
Доход від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	2544	1116	0	198831	157213
Інші доходи	0	0	315115	0	0
Фінансові витрати	-60779	-493665	-115271	-197065	-309956
Втрати від участі в капіталі	0	-13231	0	0	0
Інші витрати	0	-12346	0	0	-6867
Фінансові результати до оподаткування	2183428	-613894	916637	733594	22146
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0	0	0	-92
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат – прибуток (збиток)	2183428	-613894	916637	733594	22054

ДОДАТОК В
ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «РАЙЗ-СХІД»
ЗА ПЕРІОД 2013-2017 РР.

Таблиця В.1 – Баланс підприємства ТОВ «Райз-Схід» на 2013-2017 роки (актив), тис. грн. [20]

Статті	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1276	6787	6170	4315	2823
Первісна вартість	2098	10422	11765	11760	12158
Накопичена амортизація	822	3635	5595	7445	-9335
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0	0
Основні засоби:	1099350	953305	891224	829559	767273
Первісна вартість	1505700	1617080	1612918	1615055	1262710
Знос	-406350	-663775	-721694	-785496	-495437
Інвестиційна нерухомість					0
Довгострокові біологічні активи	58126	74365	103264	99143	861
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капітал інших підприємств	106792	791799	103147	342443	302466
інші фінансові інвестиції	0	28212	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	1300000	1300000	0	0
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	298	231	182	0	0
Усього за розділом I	1265842	3154699	2403987	1275460	1073423
II. Оборотні активи					
Запаси:	2894768	2143776	2118811	3155257	3612192
виробничі запаси	1279012	280634	1163634	2441741	3017912
незавершене виробництво	0	0	0	0	0
готова продукція	1400946	1840588	936371	667827	572919
товари	214810	22554	18806	45689	21361
поточні біологічні активи	141224	287115	201566	390966	68883
Векселі одержані	75314	276	276	276	276

Продовження таблиці В.1

Статті	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1573456	2146196	2684334	1269423	1659462
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	58012	2342840	1080942	776043	358468
з бюджетом	66	117896	5291	317716	587699
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0	0
з нарахованих доходів	0	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0	8423520	8846150	11139175
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти:	9495	16218	61044	4772	295459
Готівка	54	63	98	55	28
Рахунки в банках	9441	16155	60946	4717	295431
Витрати майбутніх періодів	58		182	0	0
Інші оборотні активи	1212738	3392499	31957	1521	39406
Усього за розділом II	5965131	10446816	14607923	14762124	17721614
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0
Баланс	7230973	13601515	17011910	16037584	18795037

Таблиця В.2 – Баланс підприємства ТОВ «Райз-Схід» на 2013-2017 роки (пасив), тис. грн. [20]

Статті	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	364499	364499	364499	364499	364499
Капітал у дооцінках	0	0	0	0	162145
Емісійний дохід	0	0	0	0	0
Додатковий капітал	27297	27252	27252	27252	27252
Резервний капітал	0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3238412	5975368	6892005	7625599	7677311
Неоплачений капітал	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	3630208	6367119	7283756	8017350	8231207
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					

Продовження таблиці В.2

Статті	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	0	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	414414	12063	898718	1039228	981489
Інші довгострокові зобов'язання	396001	123	65	0	0
Довгострокові забезпечення	0	0	0	0	0
Цільове фінансування	0	0	0	0	0
Усього за розділом II	810415	12186	898783	1039228	981489
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	585454	223747	434410	0	0
Векселі видані	77	77	77	77	77
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	7878	36232	59	373159	474134
товари, роботи, послуги	1824856	2161482	3022244	256688	113499
розрахунками з бюджетом	8804	2056	8451	15068	3576
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0	0
розрахунками зі страхування	5127	4352	0	5324	1768
розрахунками з оплати праці	19548	19849	11901	24389	5936
одержаними авансами	55059	0	1427296	47381	68830
розрахунками з учасниками	0	0	0	0	0
із внутрішніми розрахунками	0	0	0	297638	676250
Поточні забезпечення	0	12727	19816	24702	2723
Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	283547	4761688	3905117	596580	8235548
Усього за розділом III	2790350	7222210	8829371	6981006	9582341
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0
Баланс	7230973	13601515	17011910	16037584	18795037

ДОДАТОК Г
ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ «РАЙЗ-СХІД» ЗА 2013-2017 РР.

Таблиця Г.1 – Показники фінансового стану ТОВ «Райз-Схід» за 2013-2017 роки

Показник	Рік					Відхилення (+,-)
	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013
Показники майнового стану						
Фондомісткість	0,29	0,26	0,11	0,10	0,16	-0,13
Фондовіддача	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	2,82
Фондоозброєність, грн.	261,53	274,82	212,21	229,07	212,57	-48,96
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,26	0,41	0,45	0,49	0,39	0,12
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,014	0,04	0,01	0,02	0,01	-0,006
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,01	0,02	0,02	0,41	0,40
Показники ліквідності						
Коефіцієнт покриття	2,14	1,45	1,65	2,11	1,85	-0,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,64	0,43	0,34	0,30	-0,29
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,002	0,007	0,001	0,03	0,03
Чистий оборотний капітал	3174781	3224606	5778552	7781118	8139273	4964492
Показники фінансової стійкості						
Коефіцієнт автономії	0,50	0,47	0,43	0,50	0,44	-0,06
Коефіцієнт фінансування	0,99	1,14	1,34	1,00	1,28	0,29
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,01	0,88	0,75	1,00	0,78	-0,23
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,53	0,31	0,40	0,53	0,46	-0,07
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,87	0,51	0,79	0,97	0,99	0,11
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,61	0,47	0,48	0,56	0,49	-0,12
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,18	0,00	0,11	0,11	0,11	-0,08

Продовження таблиці Г. 1

Показник	Рік					Відхилення (+,-)
	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013
Коефіцієнт постійного активу	0,29	0,49	0,29	0,14	0,12	-0,17
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотним капіталом	0,40	0,31	0,33	0,46	0,40	0,01
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	2,52	3,25	2,99	2,19	2,48	-0,05
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,00	0,01	0,01	0,00	0,04	0,04
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,65	0,50	0,67	0,84	0,87	0,22
Показники аналізу ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів	0,38	0,35	0,56	0,49	0,28	-0,09
Тривалість одного обороту активів, дні	960,80	1029,17	654,11	731,97	1261,77	300,96
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,44	0,44	0,68	0,56	0,31	-0,13
Тривалість одного обороту оборотних активів, дні	838,35	833,13	535,34	650,47	1176,68	338,32
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	2,82
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	-0,004
Показники аналізу рентабельності						
Коефіцієнт рентабельності активів	0,21	0	0,06	0,04	0,001	-0,21
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	-0,005
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,54	0	0,11	0,09	0,004	-0,54

ДОДАТОК Д
РАНЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ І РОЗРАХУНОК
ВАГОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ ЗА ПРАВИЛОМ ФІШБЕРНА

Таблиця Д.1 – Ранжування фінансових показників ТОВ «Райз-Схід»
методом суми місць

Показник	Рік					Ранг
	2013	2014	2015	2016	2017	
Показники майнового стану						
Фондомісткість	0,29	0,26	0,11	0,1	0,16	5
Фондовіддача	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	4
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,26	0,41	0,45	0,49	0,39	1
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,014	0,04	0,01	0,02	0,01	2
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,01	0,02	0,02	0,41	3
Показники ліквідності						
Коефіцієнт покриття	2,14	1,45	1,65	2,11	1,85	1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,64	0,43	0,34	0,30	2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,01	0,00	0,03	3
Показники фінансової стійкості						
Коефіцієнт автономії	0,50	0,47	0,43	0,50	0,44	1
Коефіцієнт фінансування	0,99	1,14	1,34	1,00	1,28	2
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,01	0,88	0,75	1,00	0,78	3
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,53	0,31	0,40	0,53	0,46	4
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,87	0,51	0,79	0,97	0,99	5
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,61	0,47	0,48	0,56	0,49	11
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,18	0,00	0,11	0,11	0,11	10
Коефіцієнт постійного активу	0,29	0,49	0,29	0,14	0,12	9
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотним капіталом	0,40	0,31	0,33	0,46	0,40	7
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	2,52	3,25	2,99	2,19	2,48	8
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,00	0,01	0,01	0,00	0,04	6
Показники ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів	0,38	0,35	0,56	0,50	0,29	1
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,44	0,44	0,68	0,56	0,31	3
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	2

Продовження таблиці Д.1

Показник	Рік					Ранг
	2013	2014	2015	2016	2017	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	4
Показники рентабельності діяльності						
Коефіцієнт рентабельності активів	0,21	0	0,06	0,04	0,001	2
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	3
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,54	0	0,11	0,09	0,004	1

Таблиця Д.2 – Ранги та вагові коефіцієнти первинних та агрегованих показників фінансового стану ТОВ «Райз-Схід»

Показник	Ранг	Ваговий коефіцієнт	Агрегований показник	Ранг	Ваговий коефіцієнт
Фондомісткість	5	0,07	Агрегований показник майнового стану	5	0,07
Фондовіддача	4	0,13			
Коефіцієнт зносу основних засобів	1	0,33			
Коефіцієнт оновлення основних засобів	2	0,27			
Коефіцієнт вибуття основних засобів	3	0,2			
Коефіцієнт покриття	1	0,5	Агрегований показник ліквідності	3	0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2	0,33			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3	0,17			
Коефіцієнт автономії	1	0,17	Агрегований показник фінансової стійкості	1	0,33
Коефіцієнт фінансування	2	0,15			
Коефіцієнт фінансової стійкості	3	0,14			
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	4	0,12			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	5	0,11			
Коефіцієнт покриття інвестицій	11	0,01			
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	10	0,02			
Коефіцієнт постійного активу	9	0,05			
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотним капіталом	7	0,08			
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	8	0,06			
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	6	0,09	Агрегований показник ділової активності	2	0,27
Коефіцієнт оборотності активів	1	0,40			
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3	0,20			
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	2	0,30			
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4	0,10	Агрегований показник рентабельності	4	0,13
Коефіцієнт рентабельності активів	2	0,33			
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	3	0,17			
Коефіцієнт рентабельності діяльності	1	0,5			

ДОДАТОК Е
НОРМАЛІЗАЦІЯ ЗНАЧЕНЬ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА
ЕТАЛОННИМ ЗНАЧЕННЯМ

Таблиця Е.1 – Вихідні дані для проведення процедури нормування показників фінансово-економічної діяльності ТОВ «Райз-Схід»

Показник	Рік					Еталонне значення
	2013	2014	2015	2016	2017	
Показники майнового стану						
Фондомісткість	0,29	0,26	0,11	0,10	0,16	0,29
Фондовіддача	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	9,26
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,26	0,41	0,45	0,49	0,39	0,49
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,01	0,04	0,01	0,02	0,01	0,04
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,01	0,02	0,02	0,41	0,41
Показники ліквідності						
Коефіцієнт покриття	2,14	1,45	1,65	2,11	1,85	2,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,59	0,64	0,43	0,34	0,30	0,64
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,01	0,00	0,03	0,03
Показники фінансової стійкості						
Коефіцієнт автономії	0,50	0,47	0,43	0,50	0,44	0,50
Коефіцієнт фінансування	0,99	1,14	1,34	1,00	1,28	1,34
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,01	0,88	0,75	1,00	0,78	1,01
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,53	0,31	0,40	0,53	0,46	0,53
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,87	0,51	0,79	0,97	0,99	0,99
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,61	0,47	0,48	0,56	0,49	0,61
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,18	0,00	0,11	0,11	0,11	0,18
Коефіцієнт постійного активу	0,29	0,49	0,29	0,14	0,12	0,49
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотним капіталом	0,40	0,31	0,33	0,46	0,40	0,46
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	2,52	3,25	2,99	2,19	2,48	3,25
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,00	0,01	0,01	0,00	0,04	0,04
Показники ділової активності						
Коефіцієнт оборотності активів	0,38	0,35	0,56	0,50	0,29	0,56
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,44	0,44	0,68	0,56	0,31	0,68

Продовження таблиці Е.1

Показник	Рік					Еталонне значення
	2013	2014	2015	2016	2017	
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,49	3,89	9,26	9,58	6,31	9,58
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	1,25
Показники рентабельності діяльності						
Коефіцієнт рентабельності активів	0,21	0,00	0,06	0,04	0,00	0,21
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,62	0,64	1,25	1,08	0,62	1,08
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,54	0,00	0,11	0,09	0,00	0,54

Таблиця Е.2 – Результати нормування показників за еталонним значенням

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Показники майнового стану					
Фондомісткість	1,00	0,90	0,38	0,34	0,55
Фондовіддача	0,38	0,42	1,00	1,03	0,68
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,53	0,84	0,92	1,00	0,80
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,35	1,00	0,25	0,50	0,25
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,02	0,02	0,05	0,05	1,00
Показники ліквідності					
Коефіцієнт покриття	1,00	0,68	0,77	0,99	0,86
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,92	1,00	0,68	0,53	0,47
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,07	0,22	0,02	1,00
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт автономії	1,00	0,94	0,86	1,00	0,88
Коефіцієнт фінансування	0,74	0,85	1,00	0,75	0,96
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,00	0,87	0,74	0,99	0,77
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	1,00	0,58	0,75	0,99	0,87
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,88	0,51	0,80	0,98	1,00
Коефіцієнт покриття інвестицій	1,00	0,76	0,78	0,92	0,80
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	1,00	0,01	0,60	0,63	0,58
Коефіцієнт постійного активу	0,58	1,00	0,59	0,28	0,24
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотним капіталом	0,87	0,67	0,73	1,00	0,88
Коефіцієнт співвідношення запасів і витрат до власного оборотного капіталу	0,78	1,00	0,92	0,67	0,76
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	0,10	0,12	0,30	0,02	1,00
Показники ділової активності					
Коефіцієнт оборотності активів	0,68	0,64	1,00	0,89	0,52

Продовження таблиці Е.2

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,64	0,64	1,00	0,83	0,46
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,36	0,41	0,97	1,00	0,66
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,50	0,51	1,00	0,86	0,50
Показники рентабельності діяльності					
Коефіцієнт рентабельності активів	1,00	0,00	0,29	0,19	0,00
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,57	0,59	1,16	1,00	0,57
Коефіцієнт рентабельності діяльності	1,00	0,00	0,20	0,17	0,01

ДОДАТОК Є
ПРОМІЖНІ РОЗРАХУНКИ ПАРАМЕТРІВ ЛІНІЙНОЇ РЕГРЕСІЇ

Таблиця Є.1 – Проміжні розрахунки параметрів а та b рівняння лінійної регресії

Рік	x	Y	$x \times y$	x^2	y^2	$\widehat{y}_x$	$e_x = y - \widehat{y}_x$	A_i
2013	0,84	2183428,00	1839439,67	0,71	4767357831184,00	1330927,02	852500,98	0,390442
2014	0,77	-613894,00	-474260,42	0,60	376865843236,00	702055,209	-1315949,21	2,14361
2015	0,82	916637,00	747414,36	0,66	840223389769,00	1087444,99	-170807,99	0,186342
2016	0,75	733594,00	549469,76	0,56	538160156836,00	490359,636	243234,36	0,331565
2017	0,65	22054,00	14411,87	0,43	486378916,00	-368968,647	391022,65	17,73024
Всього	3,83	3241819,00	2676475,23	2,96	6523093599941,00	3241818,21	0,79	20,7822
Середнє значення	0,77	648363,80	535295,05	0,59	1304618719988,20	-	-	4,156439
Дисперсія	0,07	1051334,33	-	-	-	-	-	-
D^2	0,01	1105303878547,20	-	-	-	-	-	-

ДОДАТОК Ж
SWOT-АНАЛІЗ ТОВ «РАЙЗ-СХІД»

Таблиця Ж.1 – SWOT-аналіз ТОВ «Райз-Схід»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Рослинництво та скотарство – галузь в Україні, яка постійно процвітає, адже країна має родючі землі та безкінечні ресурси.	1. Рослинництвом та скотарством займаються велика кількість суб'єктів господарювання, тому є велика конкуренція.
2. Гнучка цінова політика.	2. Затримка виконання замовлень.
3. Значне охоплення як регіонального, так і міжнародного ринку.	3. Слабка реклама.
4. Наявність реклами на банерах.	4. Не відповідає новітнім тенденціям; наявність на підприємстві застарілого обладнання.
5. Наявність необхідних виробничих потужностей для ведення рослинництва та тваринництва.	5. Продукція із вмістом ГМО; викиди в атмосферу шкідливих газів і парів; викиди в атмосферу газів від службових транспортних засобів.
6. Висока ефективність організації виробництва, система контролю якості надання послуг.	6. Залежність виготовлення нової продукції від кліматичних умов.
7. Використання одержаної сільськогосподарської продукції (зерно, солома, гній тощо) як ресурсу для подальшого виробничого процесу.	7. Підприємство почало більше залучати і використовувати залучені кошти.
8. Передбачуваність періодів виникнення потреби в матеріальних ресурсах.	8. Тривалість одного обороту оборотних активів збільшується.
9. Чітко визначений набір використовуваних матеріальних ресурсів при виробництві сільськогосподарської продукції.	9. Низький рівень ліквідності.
10. ТОВ «Райз-Схід» є фінансово стійким.	10. Низький рівень рентабельності; тенденція до зменшення величини прибутку.
11. Забезпечення селян і сільських жителів робочими місцями.	11. Недостатня кваліфікація працівників у сфері закупок.

Продовження таблиці Ж.1

Можливості	Загрози
1. Ефективне ведення господарської діяльності через дотримання чітко сформованої місії, цілей та завдань на підприємстві.	1. Недосконала законодавча база в Україні.
2. Пошук нових ринків збуту продукції як на території України так і за її межами.	2. Посилення податкового тиску.
3. Відповідно до оцінки коефіцієнта зносу рівень технологічного та технічного оснащення підприємства оновлюється (коефіцієнт зносу у 2017 році становив 0,39, що на 0,10 більше ніж у попередньому періоді).	3. Високий рівень рейдерських атак.
4. Зменшення загальної суми витрат за рахунок зменшення змінних витрат; операційний леверидж збільшився.	5. Зменшення реальних доходів населення.
4. Оптимізація рівня запасів з метою «розморожування» додаткових фінансових ресурсів.	6. Великий рівень конкуренції в галузі.
7. Підприємство є прибутковим і привабливим для інвестицій.	8. Можливі порушення постачальниками договірних умов (несвоєчасне постачання, постачання неналежної якості та кількості матеріальних ресурсів).
5. Єдність керівництва – сукупність дій, які спрямовані на досягнення однієї і тієї ж самої мети.	9. Неврожайний період як фактор суттєвого скорочення обсягів виробництва продукції.
10. Функціонування окремих державних програм підтримки сільськогосподарських товаровиробників.	11. Зростання інфляції та валютного курсу.
12. Представлення України на світовому ринку одним із аграрних глобальних лідерів.	12. Зміна потреб та смаків споживачів
13. Навчання фахівців і менеджерів Групи здійснюється на базі Корпоративного університету, який є єдиним центром управління системою знань на всіх підприємствах Ukrlandfarming PLC.	13. Подорожчання сировини та матеріалів, вартості енергоносіїв тощо.
14. Соціальна політика підприємства спрямована на забезпечення високого рівня мотивації співробітників, збереження їх здоров'я, забезпечення безпечних і комфортних умов праці та, таким чином, на підвищення рівня корпоративної культури та лояльності співробітників.	14. Загострення політичної ситуації в країні.